

SZAKDOLGOZAT

Kasza Laura
2020.

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM
KÜLKERESKEDELMI KAR
NEMZETKÖZI GAZDÁLKODÁS SZAK
NAPPALI TAGOZAT
NEMZETKÖZI ÜZLETFEJLESZTÉS SPECIALIZÁCIÓ

FENNTARTHATÓSÁG A PÉNZÜGYEKBEN

Belső konzulens: Dr. Ferkelt Balázs

Készítette: Kasza Laura

Budapest, 2020.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	5
1. A fenntartható finanszírozás alapjai	7
1.1. A fenntartható finanszírozás fogalma és alkalmazása a pénzügyekben	7
1.2. Fenntartható finanszírozás a világban, különösen Európában.....	12
1.3. Fenntartható finanszírozás Magyarországon	15
2. Fenntarthatóság a (pénzügyi) vállalkozásoknál	18
2.1. Environmental, Social & Governance (ESG) szemlélet.....	18
2.2. Az Európai Unió fenntartható finanszírozási jogszabálysomagja	25
3. Fenntarthatósági szempontok beépítése a stratégiába és a működésbe a hazai piacon jelenlévő pénzügyi vállalkozásoknál	32
3.1. Az elemzés keretei	32
3.2. Fenntarthatóság a biztosítótársaságoknál	33
3.2.1. Az Aegon Csoport.....	34
3.2.2. Az Allianz Csoport	36
3.2.3. A Generali Csoport	39
3.2.4. A Posta Biztosító.....	42
3.2.5. Példák a fenntarthatóságra a külföldi biztosítási piacon.....	43
3.3. Fenntarthatóság a bankoknál	45
3.3.1. A Budapest Bank	46
3.3.2. A CIB Csoport	48
3.3.3. A K&H Csoport	49
3.3.4. Az OTP Csoport.....	52
Összegzés, következtetések	58
Irodalomjegyzék	62

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: Az MSCI ESG szempontrendszere.....	20
2. táblázat: Escrig-Olmedo és társai fenntarthatósági alapelveinek beépülése az ESG-minősítő szolgáltatók kritériumrendszerébe.....	23
3. táblázat: A vizsgált pénzügyi vállalkozások 2019. évi fenntarthatósági adatai	55

Ábrajegyzék

1. ábra: A globális zöld kötvény- és zöldhitel-kibocsátás megoszlása 2019-ben	13
---	----

BEVEZETÉS

Szakdolgozatom célja a fenntartható fejlődés pénzügyi területen való megjelenésének elvi és gyakorlati aspektusának vizsgálata és elemzése. A témaválasztásnak személyes, illetve a téma aktualitását illető okai vannak. A környezetvédelem és a környezettudatosság mindig is foglalkoztatott, de a fenntarthatóság fogalmával egyetemi tanulmányaim során találkoztam először. Felkeltette érdeklődésemet ez a rendkívül időszerű témakör, melynek kétségtelenül van jövője, és fontosnak tartom komolyan foglalkozni vele. A dolgozatban tehát a fenntarthatóság pénzügyi oldalára fókuszálok, mivel szakmai gyakorlatom során ezzel a témakörrel foglalkozom a Generali Biztosító Zrt. Stratégiai és üzletfejlesztési csoportjának gyakornokaként.

A fenntarthatóság fogalma először 1987-ben, az ENSZ Környezet és Fejlődés Világbizottság (más néven Brundtland-bizottság) „Közös jövőnk” című jelentésében került megfogalmazásra. Ez a jelentés egy újfajta gazdasági fejlődési irányt szorgalmazott, amely „erőteljes, ugyanakkor társadalmilag és környezetileg egyaránt fenntartható”. (Gyulai, 2013)

A makrogazdasági elemzések többsége az elmúlt évtizedekben főleg a gazdasági növekedéssel foglalkozott, amely valójában (bár némileg leegyszerűsítve) a makrogazdasági teljesítmények – azon belül is leginkább a termelési kapacitások – növekedését foglalja magába. Jól mérhető, számszerűsített mutatókkal – mint például az egy főre jutó GDP emelkedése, vagy a GDP növekedési rátája – igyekezett leírni a gazdaság növekedését, amit egy ország vagy földrajzi térség növekedési jellemzőjeként még ma is gyakran használunk. De vajon a fenti módon leírható gazdasági növekedés egyben fejlődést is jelent? Ma már tudjuk, hogy nem. A fejlődés számos olyan, jóval nehezebben mérhető kategóriát is magába foglal, mint például az emberek jólléte, a társadalmi egyenlőség, vagy a környezetünk védelme, melyek kapcsán eljutunk a fenntarthatóság témájához is. (Zsupanekné, 2005)

A fenntartható fejlődés az előzőek szerint tehát többet jelent egyszerű növekedésnél: környezeti, gazdaság- és szociálpolitikai kérdés is egyben. Megvalósulása azt jelenti, hogy a jelen szükségleteinek kielégítése nem veszélyeztetheti a jövő nemzedékeit saját szükségleteik kielégítésében. Ennek eléréséhez egyéni, vállalati és állami döntéshozói szinten is szemléletváltásra van szükség, amely szakít az anyagi fogyasztás állandó, szinte kényszeres növelésével, ezzel párhuzamosan a folyamatos fogyasztásra való ösztönzéssel a vállalati szféra részéről, ezáltal pedig a természeti erőforrások és az energia pazarlásának kultúrájával. A Brundtland-jelentés megjelenése óta eltelt több mint 30 év azonban továbbra is az egyre jobban

erőltetett gazdasági növekedést hozta el, miközben bolygónk ökológiai kapacitásainak felélése és a javak elosztásának igazságtalansága mit sem változott. (Gyulai, 2013)

A dolgozatban az alábbi fő kérdésekre keresem a választ: Milyen formában jelenhet meg a fenntarthatóság a pénzügyekben? Hol tart jelenleg Magyarország a nyugat-európai és más fejlett országokhoz képest e témát illetően? Mit takar az ESG szemlélet? Milyen elemekből áll az Európai Unió fenntartható finanszírozási jogszabálycsomagja, várhatóan ezek milyen hatással lesznek a vállalati pénzügyi szférára? Miként jelenhet meg az ESG szemlélet egy vállalat tevékenységi/döntéshozatali gyakorlatában? Hogyan épülhet be a fenntarthatóság a pénzügyi vállalkozások stratégiájába? Mi várható a jövőben a fenntartható finanszírozás kérdésében?

A dolgozat elkészítéséhez szekunder irodalmakat, pénzügyi intézmények és vállalatok aktuális jelentéseit használtam fel, továbbá primer kutatásként szakmai gyakorlatom során lehetőségem nyílt Lencsés Katalinnal, a Magyar Biztosítók Szövetségének (MABISZ) Életbiztosítási tagozatának vezetőjével interjút készíteni, melynek részletei megjelennek a dolgozat egy-egy fejezetében.

1. A FENNTARTHATÓ FINANSZÍROZÁS ALAPJAI

1.1. A fenntartható finanszírozás fogalma és alkalmazása a pénzügyekben

A fenntartható gazdaság eléréséhez nélkülözhetetlen a „fenntartható pénzügyi rendszer létrehozása”, ahogyan Dixon is írja 2019-es publikációjában. A környezet fenntarthatóságát közvetlen vagy közvetett módon szolgáló pénzügyi termékeket és szolgáltatásokat „zöld pénzügyi szegmensként” (green finance) szokás definiálni a fejlettebb pénzügyi piacokon. Bár e zöld pénzügyi megoldások egy része államilag finanszírozott programokhoz köthető, egyre inkább kirajzolódik egy „tiszta piaci alapú zöld pénzügyi szegmens is.” (MNB, 2019) A befektetőket globálisan továbbra is aggasztják az éghajlatváltozás kockázatai és az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés kérdései. Az éghajlati kockázat körüli befektetők tudatosságának növekedésével a fenntartható pénzügyi piac is nőtt. A szakértők által meghatározott fenntartható finanszírozás a pénzügyi szolgáltatások bármely formája, amely integrálja a környezeti, társadalmi vagy kormányzati (ESG) kritériumokat – ezekről bővebben a 2. fejezetben – az üzleti vagy befektetési döntésekbe. (MNB, 2019)

A zöld befektetési eszközök külföldön egyre népszerűbbek az elmúlt években. Ezen termékekről elmondható, hogy a megszokott pénzügyi hozamon felül magasabb szintű, a társadalomra és/vagy a környezetre is pozitív hatással bírnak, általuk a befektető fenntarthatósági beruházások – például megújuló energia, fenntartható mezőgazdaság, energiahatékonyság, hulladékkezelés, vagy vízgazdálkodás finanszírozásához, e területek „zöldítéséhez” járulhat hozzá. (Jókuthy, 2020a)

Fenntartható finanszírozás, klímafinanszírozás, zöld finanszírozás, zöld pénzügyek: számos fogalommal találkozhatunk a téma kutatása során. Bizonyos tanulmányok, jelentések és szervezetek egyszerűen csak szinonimaként használják ezeket, azonban értelmezhetők egymásba ágyazott fogalmakként is. A „fenntartható és felelősségteljes” befektetés fogalmának megfelelő beruházások általában egyszerre veszik figyelembe a környezeti, társadalmi és vállalati irányítási hatásokat (ESG: Environmental, Social, Governance szemlélet – ld. 2. fejezet), míg a „zöld finanszírozás” a tágabb fenntartható finanszírozáson belül elsősorban az éghajlatváltozás hatásainak enyhítése, a természeti környezetünk védelme, és állapotának javítása érdekében megvalósuló beruházásokra koncentrál. (Európai Bizottság, 2017) Nehézséget jelent, hogy jelenleg nem létezik közös, elfogadott tudásunk arról, hogy mi tekinthető fenntarthatónak, közel sem egyértelmű, hogy mi tartozik e fogalomba. (Interjú Lencsés Katalinnal)

A pénzügyi szférában a zöld pénzügyek kategorizálása különböző módokon történhet, általános megkülönböztetés a célzott és a nem célzott finanszírozás. A célzott zöld finanszírozás célja, hogy pénzt nyújtson a zöld projektekhez, ezáltal lehetővé téve a befektetők, illetve hitelezők hozzájárulását a környezeti célok eléréséhez. Ennek során tehát zöld technológiák fejlesztésére, vagy zöld projektek, és tevékenységek megvalósításának finanszírozására biztosítanak tőkét. Speciális zöldcégeknek nevezzük azokat a vállalatokat, amelyek bevételeit nagymértékben zöld technológiák vagy tevékenységek generálják. Az ilyen vállalkozások számára nyújtott tőke szintén a célzott finanszírozás körébe tartozik. A célzott finanszírozással összefüggésben is fontos meghatározni, hogy mely ágazatok, technológiák és tevékenységek minősülnek zöldnek. Az általános, vagy nem célzott zöld finanszírozás során azok a vállalatok juthatnak tőkebefektetéshez, amelyek működésükkel bizonyítják, hogy képesek sikeresen kezelni a környezeti (valamint társadalmi és kormányzási szintű) kockázatokat, és ezáltal kiemelkednek a többi cég közül a fenntartható megoldásaikkal. Ez tehát egy jóval tágabb megközelítés, amely elterjedt a tőzsdén jegyzett és a magántőke-befektetésekben. Előnye, hogy a tőke felhasználását általában általános célokra biztosítják korlátozások nélkül, mégis képesek csökkenteni a környezeti kockázatokat a befektetők portfóliójában, és – még ha kisebb mértékben is – de motiválják, és elmozdítják a többi vállalatot a zöldebb fejlődés irányába. Mivel azonban a finanszírozást nem meghatározott célra nyújtják, jóval nehezebb mérni a valóban elért zöld hatásokat. (Európai Bizottság, 2017)

Bankok, befektetők, pénzügyi szolgáltatók, politikai döntéshozók, egyetemek és civil szervezetek – vagyis az érdekelt felek – igyekeznek világszerte pontos definíciót adni a „zöld” jelzőnek a pénzügyekkel összefüggésben. A pénzügyi világban találkozhatunk olyan definíciós szabványrendszerrel, melyet sok intézmény és vállalat alkalmaz, azonban sok egyedi megközelítés is létezik, melyet az egyes vállalatok, pénzügyi intézmények saját maguk fogalmazznak meg. (Európai Bizottság, 2017)

A Green Bond Principle (GBP) a Nemzetközi Tőkepiaci Szövetség (International Capital Market Association – ICMA) által, a kötvénykibocsátók részére megalkotott önkéntes irányelv, melynek célja a zöld kötvénypiac egységesítése, transzparencia és jelentéstétel által. A GBP meghatározása szerint „a zöld kötvények olyan kötvénytípusok, amelyekből származó bevételt kizárólag új és/vagy meglévő támogatható zöld projektek finanszírozására részben, vagy egészében történő újraf finanszírozására fordítanak, és amelyek összhangban vannak a GBP négy alapvető elemével (a bevételek felhasználása, a projekt értékelésének és kiválasztásának folyamata, a bevételek kezelése, jelentéstétel).” (ICMA, 2018a) Az irányelv továbbá

tartalmazza azokat az ágazatokat és tevékenységeket (például energiahatékonyság, közlekedés, természeti források fenntartható kezelése stb.), melyekre a kötvények bevételei fordíthatók, hiszen ez is nagyon fontos szempont a kötvények „zöldként” történő besorolásakor. (ICMA, 2018a)

A célzottan zöld kötvénypiaci irányelvek és tanúsítványi rendszer mellett az ICMA a társadalmilag hasznos kötvények számára is taxonómiát hozott létre; ez a Social Bond Principles (SBP). Az irányelvben a szociális kötvényeket olyan kötvényekként definiálják, melyek bevételei meghatározott új és meglévő társadalmi célú projektek (egy adott társadalmi kérdés kezelésére vagy enyhítésére és/vagy pozitív társadalmi eredmények elérését célul kitűző kezdeményezések) finanszírozására fordíthatók. Az irányelv célja ez esetben is a transzparencia, az információszolgáltatás, valamint a társadalmi projektek tőkeallokációjának növelése. Felsorolták a leginkább támogatott, vagy támogatandó projektkategóriákat (azonban nem kizárólag ezek finanszírozása lehetséges): megfizethető alapvető infrastruktúra (pl. tiszta ivóvíz, szennyvízelvezetés, közlekedés, energia), hozzáférés alapvető szolgáltatásokhoz (pl. egészségügy, oktatás és szakképzés, és pénzügyi szolgáltatások), megfizethető lakhatás, továbbá élelmezésbiztonság. A támogatandó célcsoportok is megemlítésre kerülnek az irányelv anyagában – szintén a teljesség igénye nélkül: szegénységi küszöb alatt élők, kirekesztett közösségek, fogyatékkal élők, migránsok és/vagy lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek, munkanélküliek, nők és/vagy szexuális és nemi kisebbségek, idősödő népesség és kiszolgáltatott fiatalok. (ICMA, 2020)

Az imént említett két irányelv összekapcsolódik a harmadik ICMA által összeállított, ún. Sustainability Bond Guidelines (SBG) – fenntarthatósági kötvények irányelvében. Az ICMA meghatározásában ezek olyan kötvények, melyek bevételeit kizárólag előre meghatározott célokra, a zöld és a szociális projektek kombinációjának finanszírozására vagy újrafinanszírozására fordítják. Ebből kifolyólag ez az irányelv ötvözi az előbbi kettőben (GBP és SBP) megjelenített alapvető elemeket. Természetesen ezek a projektek kölcsönösen is hatnak egymásra; néhány társadalmi projektnek környezetre gyakorolt pozitív hatása is lehet és vice versa, így az előnyök mind a zöld, mind pedig a szociális szférában is érzékelhetők. Azt, hogy egy kötvény mely besorolásba (zöld kötvény, társadalmi kötvény vagy fenntarthatósági kötvény) essen, a kibocsátónak kell meghatároznia az adott projekt fő céljai alapján. (ICMA 2018b)

Az ICMA valamennyi irányelve önkéntesen használható, céljuk széleskörű referenciakeretet biztosítani, melynek segítségével a kibocsátók, a befektetők és a kötvénypiaci

szereplők értékelhetik az adott zöld, társadalmi vagy fenntarthatósági kötvényt finanszírozási célkitűzései alapján. (ICMA, 2018a)

Az UNEP FI (az ENSZ Környezetvédelmi Programjának Pénzügyi Kezdeményezése) 1992-ben, a riói csúcstalálkozó előtt megalakult banki kezdeményezés, mely katalizátorszerepet vállalt a bankszektor mozgósításában a környezetvédelem és fenntartható fejlődés érdekében. Az UNEP FI-nek azóta több mint 350 tagja van – bankok, biztosítók, alap- és vagyonkezelők –, és további 100 támogató intézmény, akik közösen dolgoznak a globális pénzügyi szektor bolygónkat szolgáló átalakításán. Az UNEP FI-ben az alábbi keretrendszereket dolgozták ki a pénzügyi intézetek átállításának támogatására: PRB (a felelős banki tevékenység alapelvei), PSI (a fenntartható biztosítás alapelvei) és PRI (a felelős befektetés alapelvei). A keretrendszerek meghatározzák a fenntartható finanszírozás normáit az adott szektorban, és megalapozzák a szabványalkotást. Az alapelvek felállításán túl az UNEP FI regionális kerekasztal beszélgetések keretében támogatja tagjait a közös tanulásban, a bevált gyakorlatok megosztásával. (UNEP FI, 2020a)

Léteznek tanúsítási rendszerek és címkék is, melyek a kötvények „zöld mivoltát” hivatottak mutatni. Ezek közül talán a leginkább elterjedt a Climate Bonds Initiative (CBI) által létrehozott Climate Bonds Standard & Certification Scheme, mely címkézési rendszer a kötvényekre és a hitelekre használatos. Szigorú tudományos kritériumok biztosítják, hogy a tanúsítvánnyal rendelkező kötvények és kölcsönök összhangban legyenek a Párizsi Megállapodás 2°C-os felmelegedési határértékével. A rendszert globálisan használják kötvénykibocsátók, kormányok, befektetők és pénzügyi piacok, hogy rangsorolják azokat a beruházásokat, amelyek valóban hozzájárulnak az éghajlatváltozás kezeléséhez. A CBI tanúsítási módszerének alapját a támogatható szektorok rendszerezése és egyes kategóriák kizárása képezi. A tanúsítvány megszerzéséhez az ágazatokon belül bizonyos alkalmassági kritériumoknak (pl. alacsony szén-dioxid-kibocsátású közlekedés, nap-, szél- és geotermikus energia stb.) kell megfelelniük a kötvényeknek. Az Európai Bizottság anyaga szerint a piacon megtalálható zöld kötvények kibocsátói általában követik a GBP-ben és a CBI irányelveiben megszabott alapelveket, a saját „zöld” meghatározásaikat ezek mentén alakítják ki. A befektetők számos stratégiát követhetnek a fenntartható befektetések megvalósítása érdekében. A zöld tőkebefektetések elsősorban index-befektetéseken vagy részvényalapokon keresztül valósulnak meg. Az elmúlt években különféle indexeket fejlesztettek ki az egyes zöld iparágak, vállalatok és beruházások teljesítményének azonosítására és nyomon követésére. Míg az indexszolgáltatók viszonylag átláthatók a zöld vállalati indexek azonosításának

módszertanában, addig a zöld tőkealapok által a „zöld” körvonalazására alkalmazott módszerek gyakran összetettek és kérdésesek. Ezért címkéket és tanúsítási rendszereket fejlesztettek ki az alapok zöld mivoltának tanúsítására, ám az ilyen meghatározások összehangolására egyelőre nem tesznek erőfeszítéseket. (CBI, 2017; Európai Bizottság, 2017)

A zöld kötvények térnyerésével párhuzamosan az állami és a vállalati szektor is megkezdte a lehetőségek feltárását, igyekeznek társadalmi és fenntarthatósági tényezők beépítésével változatossá tenni kötvényportfóliójukat. A pozitív társadalmi hatással bíró befektetési eszközök leginkább az olyan új piacokon keresettek, mint Ázsia, ahol az eszközök kiválasztásának nagyobb rugalmassága lehetővé teszi a gyorsabb piaci növekedést. A befektetői oldalról is érkezik érdeklődés, ami ösztönzően hat a kibocsátókra: a Párizsi Megállapodás, az OECD és egyéb nemzetközi kezdeményezések és szervezetek nyomására a befektetők is már fontos szempontnak tartják a fenntarthatóság kérdését a portfóliók kapcsán, azt várják a vállalatoktól, hogy legyenek részei az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérésnek. Olyan társaságokat részesítenek előnyben, melyek transzparenssé teszik ESG-besorolásaikat, hogy jobban megértsék a vállalat klímakockázatnak való kitettségét, valamint olyan fenntarthatósági kötvényeket keresnek, melyek hozzájárulnak fenntarthatósági stratégiájukhoz és kötelezettségvállalásaikhoz. (Sustainalytics, 2019)

Összességében valamennyi eddig ismertetett megközelítésről elmondható, hogy a pozitív környezeti hatások elérését szolgáló beruházások finanszírozását írják le, mégis részben eltérő tartalommal. A fogalmak egységesítésére való törekvés már évek óta jelen van, hiszen kimondható, hogy a fenntarthatósági célok eléréséhez olyan mértékű forrásra van szükség, amely a magántőke bevonását is szükségessé teszi. A befektetőknek azonban bizonyosság kell afelől, hogy a megtakarításaikkal valóban jó ügyet szolgálnak, ehhez pedig egységes, minden érintett által egyformán értett definíciókra van szükség. A zöld gazdasági tevékenység pontos meghatározása azért sem egyszerű, mert egy-egy termék, vagy beruházás elbírálásakor a közvetlen környezeti lábnyomon túl a teljes életciklust, a tovagyrűző hatásokat, vagy az alternatív helyettesítő megoldások technológiai korlátait is figyelembe kell venni. Az eltérően használt fogalmak tehát több problémát is felvetnek, nem teszik lehetővé az összehasonlítást, illetőleg magukban hordják a „zöldrefestés” (green washing) veszélyét. Erre is reagálva kezdte meg az Európai Bizottság az egységesen használható definíciós-rendszer kidolgozását. A munkát egy, a Bizottság által 2018-ban felállított Technikai Szakértői Csoport (TEG) segíti. A TEG 2019 júniusában tette közzé jelentéseit az éghajlatváltozás hatásainak mérséklését és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást szolgáló fenntartható tevékenységek EU-s

osztályozási rendszeréről, az EU Zöld Kötény Sztenderdjéről, továbbá 2019 szeptemberében a két új EU klíma referenciamutató alkalmazását elősegítő technikai részletekről. 2019-ben pedig elfogadásra került az az EU-s jogszabálycsomag is, melynek részét képezi a fenntarthatóság kérdéskörével kapcsolatban használandó definíciósrendszert tartalmazó Taxonómia rendelet is, melyet részletesen a dolgozat 2. fejezetében vizsgálók. A feladat összetettségét egyébként az is mutatja, hogy amikor 2020-ban az Európai Bizottság – a kialakulóban lévő definíciós rendszer mentén – 101 „zöld”-ként jegyzett UCITS alapot tesztelt le, melyeket az EU 27 országában forgalmaznak, a 101-ből mindössze 3 felelt meg az egyelőre még csak tervezeti formában létező EU Ecolabel elvárásoknak. (Európai Bizottság, 2017; Európai Bizottság, 2020a, 2020b)

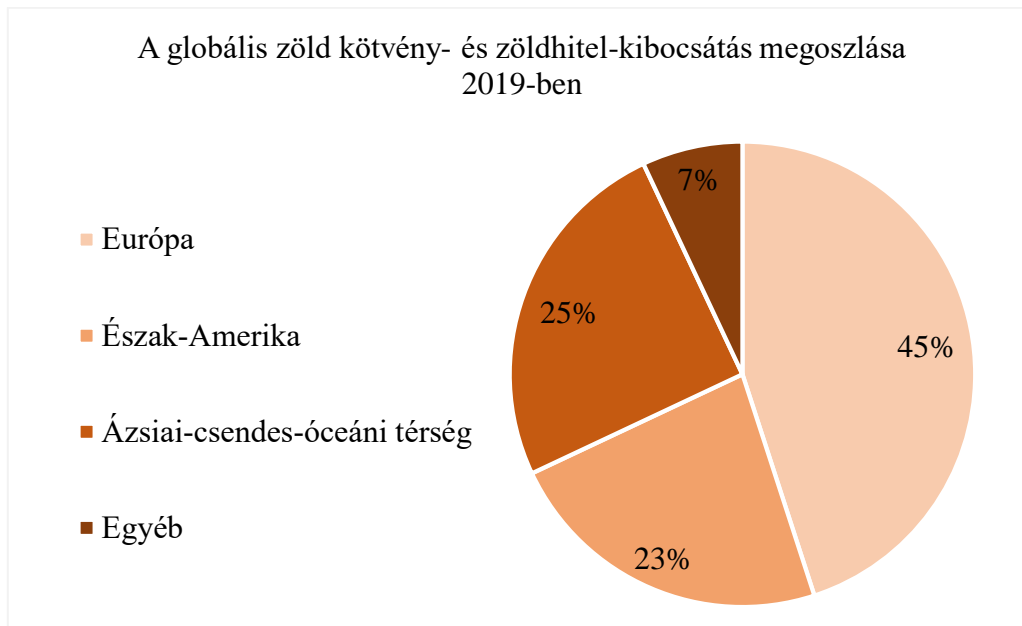
1.2. Fenntartható finanszírozás a világban, különösen Európában

A fejlett pénzügyi piacokon negyedévről negyedévre dinamikusan nő a zöld pénzügyi szegmens aránya. Már nem csak a „kis, etikus mellékszereplők” foglalkoznak ezzel a témával, jól látható, hogy az ügyfelek egyre szélesebb körben ismerik fel a klímaváltozás elleni küzdelem óriási beruházási igényét. Manapság a társadalmilag felelős vagyongazdálkodás, a zöld hitel és értékpapír a világ szinte összes vezető bankjában, pénzügyi intézményében megtalálható. A termékinnováció ezzel együtt folyamatos: például a zöld kötvények mellett megjelentek az ún. átállási kötvények, melyek azon cégek számára ideálisak, amelyek tisztább, zöldebb termelést kívánnak hosszabb távon, akár több lépésben megvalósítani. (Gyura, 2019)

2007 óta, a zöld kötvénypiac elindulása óta összesen több mint 754 milliárd USD értékben bocsátottak ki zöld jellegű kötvényeket világszerte. Az országanglistát azóta a legtöbb évben, így 2019-ben is az USA, Kína és Franciaország vezeti, melyek a globális tavalyi kibocsátás 44%-át tették ki együttesen. (Az USA-ban 51,3 milliárd USD, Kínában 31,3 milliárd USD, Franciaországban pedig 30,1 milliárd USD értékben bocsátottak ki zöld kötvényeket.) 2019-ben újonnan piacra lépő országok vállalatai és pénzügyi intézményei is megjelentek a zöld kötvénypiacon, ráadásul közülük jó néhányan kevésbé zöldnek tekinthető, feltörekvő országok közé tartoznak: Oroszország, Görögország, Barbados, Szaúd-Arábia, Ukrajna, Ecuador, Kenya és Panama. Az ígéretes piacra lépési tendencia a piac földrajzi diverzifikációját is előmozdította. (Jókuthy, 2020a; Climate Bonds Initiative, 2019) 2019-ben a globális zöld kötvény- és zöldhitel-kibocsátást az európai piac hajtotta, amely a globális kibocsátás 45%-át tette ki. Abszolút értékben ez 116,7 milliárd USD-t jelentett Európában, amely 74%-kal

meghaladta az előző évi összeget. Második helyen az ázsiai-csendes-óceáni piac állt 25%-kal, harmadik helyen pedig az észak-amerikai piac 23%-kal. (Climate Bonds Initiative, 2019)

1. ábra

Forrás: saját szerkesztés, Climate Bonds Initiative (2019) alapján.

A tavalyi évben általános tendencia volt a nem-pénzügyi vállalatok zöld kötvényeinek növekedése, amelyek kibocsátása 2018-hoz képest csaknem megduplázódott és elérte az 59,3 milliárd USD-t. A pénzügyi vállalatok kötvénykibocsátása is tovább nőtt, közel 55 milliárd USD értéket elérve 2019-ben. Szektorokat tekintve az energia és az építőipar áll a rangsor élén, mindkettő hozzávetőlegesen 30%-os részt tesz ki a teljes piacból, ezeket követi a közlekedés és a vízgazdálkodás. (Climate Bonds Initiative, 2019, 3. o.)

Ezidáig kifejezetten a vállalati világgal foglalkoztunk, hiszen a teljes dolgozatban ez a szféra kerül fókuszba, valamint a fenntartható célok finanszírozásában a vállalatok rendelkeznek olyan mértékű gazdasági erővel, amely képes előmozdítani a strukturális változást – az EU Fenntartható finanszírozási jogszabálycsomagja is éppen ezt kívánja támogatni és szabályozni. Zöld értékpapírokat jellemzően nagy nemzetközi intézményi befektetők vásárolnak, melyek magánszemélyek befektetéseit kezelik, így a lakosság szerepe sem elhanyagolható. (Jókuthy, 2020a)

Bár az egyéni cselekvés nem elegendő ahhoz, hogy valódi eredményeket érjünk el a fenntarthatóságban, az egyén önmagában nem képes megoldani a problémákat, de annak is

szerves részének kell lennie a változásnak. (Interjú Lencsés Katalinnal) Az emberek mindennapi döntéseikkel és választásaikkal képesek a klíma- és környezetvédelem mellett, vagy akár ellen is „szavazni” (például a közlekedési, vagy vásárlási szokásaikkal), de kérdés, hogy ugyanez a kiállítás várható-e az egyéni megtakarítások és befektetések esetében is? Külföldi piacokon jó néhány példát találhatunk a lakossági, zöld jellegű befektetésekre, s ezek egyre népszerűbbé válnak. A Solar City amerikai vállalat már 6 évvel ezelőtt megkezdte zöld kötvény kibocsátását lakossági naperőművek létrehozására, így a magánbefektetők közvetlenül támogathatják a megújuló energiára való átállást. Számos precedens létezik a világban önkormányzati zöld kötvényekre is, melyek megvásárlásával a lakosság segítheti saját környezetének fenntarthatóbb, környezetbarát fejlődését – például a tömegközlekedés és a hulladékgazdálkodás fejlesztése révén. (Jókuthy, 2020a)

„Az európai zöld megállapodás” (Green Deal) címmel 2019. december 11-én egy szennedélyes hangú dokumentumot tett közzé az Európai Bizottság, melyben az EU-hoz és annak polgáraihoz szólva megerősítette elkötelezettségét az éghajlat- és környezetvédelmi kihívások kezelésében. A megállapodás új növekedési stratégiát határoz meg, melyben „az EU-t olyan igazságos és virágzó társadalommá kívánja alakítani, amely modern, erőforrás-hatékony és versenyképes gazdasággal rendelkezik, ahol 2050-re megszűnik a nettó üvegházhatású gáz-kibocsátás, és ahol a gazdaság növekedése nem erőforrásfüggő”. (Európai Bizottság, 2019) További cél még az EU természeti kincseinek védelme, megőrzése és fejlesztése, továbbá a társadalom egészségének és jólétének védelme a környezeti kockázatokkal és hatásokkal szemben. A Green Deal megvalósítását a fő szakpolitikákra lebontva mutatja be a dokumentum, a tervezett intézkedések kezdeti ütemtervével. A „Zöld finanszírozás és beruházás, valamint a méltányos átállás biztosítása” című fejezetében megállapítja, hogy a zöld megállapodásban meghatározott célok érdekében jelentős beruházásokra van szükség. A Bizottság becslései szerint „évi 260 milliárd euró pótlólagos beruházásra lesz szükség” a 2030-ra kitűzött éghajlat- és energiapolitikai célok megvalósításához, melyhez szükséges az állami és a magánszektor hozzájárulása is. A Bizottság a pótlólagos finanszírozási szükségletek érdekében elő fogja terjeszteni a Fenntartható Európa beruházási tervet, amelyben szabályozási keretet kíván adni a zöld beruházások megvalósításához. A finanszírozás gerincét az uniós költségvetés, illetve az Invest EU Alap fogja adni: az előbbi valamennyi programjában 25%-ban kívánja érvényre juttatni a Green Deal-ben megfogalmazott célokat; az utóbbi pedig legalább 30%-ban fog hozzájárulni ezen célok megvalósításához. Az Európai Beruházási Bankcsoport – együttműködve más pénzügyi szervezetekkel – Európa klímabankjává fog válni

azáltal, hogy saját éghajlattal kapcsolatos célszámát 25%-ról 50%-ra emeli. A Bizottság a Green Deal bevezetőjében kifejezi szándékát arra vonatkozóan, hogy a magántőkét is bevonja az éghajlat- és környezetvédelmi fellépések érdekében, azonban ennek megvalósítási tervével kapcsolatban még kevés a konkrétum. Betudható ez részben annak, hogy a megállapodás a taxonómia elfogadása előtt íródott, és éppen napjainkra, azaz 2020. harmadik negyedére kívánt előállni a megújított fenntarthatósági szempontú finanszírozási stratégiájával. A stratégia alapja a taxonómia, amely a gazdasági tevékenységek fenntarthatósági szempontok alapján történő besorolásának definíciós rendszerét rögzíti, ezzel orientálja a befektetőket a beruházási, illetve finanszírozási döntéseik meghozatalában. Emellett céljaul tűzte ki a Bizottság azt is, hogy hiteles információk rendelkezésre állásával segítse a fenntartható beruházások azonosítását, ilyen lesz például a lakossági befektetési termékek egyértelmű címkézése, az uniós zöldkötvény-standard kidolgozása, vagy az ECO Label jelölés. Előbbi kapcsán született a Közzétételi rendelet, melynek célja, hogy a fenntarthatóság szempontjai beépüljenek a pénzügyi szolgáltatók belső folyamataiba, illetve az ügyfelek tájékoztatásába – erről szintén a 2. fejezetben bővebben. (Európai Bizottság, 2019; Interjú Lencsés Katalinnal)

Míg a fejlett nyugati piacokon a fenntartható finanszírozás közel sem számít újdonságnak, addig Közép-Kelet-Európában még várat magára az áttörés. A kevés zöld kötvénykibocsátó egyike Lengyelország és Litvánia, melyek szuverén államkötvényt bocsátottak ki – tehát nem hazai piacon és nem hazai devizában –, valamint a régióban elvétve vállalati zöld kötvényekkel is találkozhatunk, de a nyugati országokhoz képest elmarad a térség. (Gyura, 2019; Kiss és Mák, 2009) Magyarázhatjuk mindezt a pénzügyi kultúra relatíve fejletlenségével, a klímaváltozás, és egyéb környezeti problémák kevésbé hangsúlyos figyelembevételével, illetve a befektetési piacokon megjelenő ügyfelek eltérő attitűdjével. Közre játszhat azonban az a körülmény is, hogy „bizonyos jövedelmi, vagyoni szint alatt sok ügyfél számára „luxusnak” tűnhet” a fenntarthatósági szempontok előtérbe helyezése. (Gyura, 2019)

1.3. Fenntartható finanszírozás Magyarországon

A Tárki által készített 2020-as Társadalmi riportban szerepelt egy attitűdkutatás, amelyben megvizsgálták, hogy a fenntarthatóság kedvéért hajlandó-e a magyar lakosság anyagi áldozatot hozni – akár adófizetés árán, akár úgy, hogy drágábban vásárol meg fenntartható termékeket, vagy esetleg az életminőségéből enged. A kutatás szerint, 1993 óta nem nőtt, sőt néhány tekintetben inkább csökkent azoknak a száma, akik hajlandóak ilyen módon áldozatot hozni: a

magasabb árat fizetni nem hajlandók aránya az 1993-as kutatásban 37%, míg 2019-ben 59%. A magasabb adókat 72% utasítja el, ez '93-ban 64% volt. Ugyanakkor az életszínvonalcsökkenést elfogadók aránya valamelyest nőtt, 71%-ról 64%-ra. A kutatás szerint a fenntarthatóságért való aggodás jelen van a társadalomban (több mint 50% fejezte ki félelmét) és a környezettudatos tettek/lépések is kezdenek a viselkedés részévé válni. Azonban annak ellenére, hogy a klímaváltozás és környezetvédelem napjainkban hatalmas médiafigyelmet kap, Magyarországon harminc év elteltével sem változott meg jelentősen a környezetvédelmi politikai aktivitás. (Schneider és Medgyesi, 2020)

Mint minden társadalmi változás esetében – alulról és felülről is érkeznie kell a nyomásnak. Tehát szükség van jogszabályokra és alulról jövő társadalmi elvárásra, nyomásra is. Felmerül a kérdés: valóban megvan-e már a társadalomban ez a hajlandóság? Átléptük-e már azt a küszöböt, hogy a fenntarthatóságot nem csak divatos mozgalomként kezeljük, és csupán azért hangoztatjuk, hogy beálljunk a sorba, de közben valódi lépéseket nem teszünk. Átfordul-e cselekvésbe az egyén szintjén? A valóságban valószínűleg kevesebben vannak, akik igazán „fenntarthatóság tudatosan” cselekszenek, akár az életminőségük romlása árán, mint ahogyan azt gondolnánk. A fenntarthatóság kultúrája még nem annyira elterjedt és bevett, mint amilyen nyilvánvalónak elsőre gondolnánk. Lencsés Katalin szerint várható, hogy az emberek, amint a COVID járvány után újra megtehetik, ismét fognak repülőn utazni, holott tudjuk, hogy az egyik leginkább légszennyező tevékenység a repülés. (Interjú Lencsés Katalinnal)

A fenntartható gazdaság fejlesztése – más gazdaságpolitikai célokhoz hasonlóan – nagyban függ a megfelelő finanszírozás biztosításától. Az Európai Unió új Fenntartható finanszírozási jogszabálycsomagja – amit a 2. fejezetben tárgyalok – éppen e céllal született meg, hazai szinten azonban korlátosok a források, a finanszírozás kérdése még nem megoldott. Erre két oldalról is érkezhet / érkeznie kell megoldásnak: egyrészt a kifejezetten zöld, vagy fenntarthatósági célok felé több finanszírozást kellene irányítani, másrészt a környezetileg káros, vagy legalábbis kérdéses beruházások, projektek részére kevesebb forrást biztosítani. (MNB, 2019)

Az MNB tavaly év elején elindította Zöld Programját, melynek célja a klímaváltozásból fakadó környezeti, gazdasági és pénzügyi kockázatok mérséklése, továbbá hazánk fejlesztése e téren. Ezt a jegybank különféle hazai és nemzetközi kezdeményezéssel támogatja, például 2020 októberében megrendezték a Central European Green Finance Conference-t, melyen számos nemzetközi szakértő tartott előadást (MNB, 2019). A programban a jegybank a zöld pénzügyek hazai piacon történő elterjedését kívánja elősegíteni, a társhatóságokkal és a piac szereplőivel

együttműködve. Az MNB úgy véli, erre a megfelelő eszköz a zöld kötvény lehet, melyek piaca külföldön már évek óta egyre számottevőbb növekedést mutat, ugyanakkor a közép-kelet-európai régióban egyelőre csupán néhány ilyen jellegű értékpapír került kibocsátásra. E néhány példába tartozik hazánk, mely az EU-ban az elsők között bocsátott ki szuverén zöld államkötvényt, egészen pontosan idén nyáron. A kedvezőtlen nemzetközi piaci helyzet ellenére magas befektetői érdeklés és többszörös túljegyzés követte a kötvény kibocsátását, mely összesen 1,5 milliárd euró értékben történt. (Jókuthy, 2020a) A kötvényeket 15 éves futamidővel bocsátották ki, kizárólag zöld beruházások finanszírozására. „A kötvény kibocsátásával egyértelmű üzenetet küldtünk a piacok felé Magyarország környezetvédelmi elkötelezettségéről.” (Varga, 2020) Ahogyan az MNB (2020b) rámutat, a hazai zöld kötvénykibocsátás kibontakozása támogathatja Magyarország „klíma-, fenntarthatósági és energiastratégiai céljainak finanszírozásához, és támogathatja az MNB által is szorgalmazott versenyképességi fordulatot.” (MNB, 2020b)

A Monetáris Tanács döntése értelmében az MNB a jövőben olyan zöld jelzálogleveleket fog vásárolni, melyek a környezeti fenntarthatóságot és az energiahatékonyság növelését célzó finanszírozást helyezik előtérbe, ezzel is segíti a jegybank a hazai zöld pénzügyek fejlődését. A zöld jelzáloglevelek előkészítése már zajlik, eredményekről még nem számoltak be. (MNB, 2020a)

A biztosításban is találhatunk fenntarthatósághoz kapcsolható termékeket, valamint a biztosítás, mint szektor is közel áll a fenntarthatóság gondolatiságához – erről bővebben a dolgozat 3. fejezetében írok. Az ún. unit-linked életbiztosítások (megtakarítási életbiztosítások, a biztosítási díj befektetésre kerülő részét az ügyfél által választott eszközalapokba fektetik) alkalmasak a zöld ügyfélpreferenciák teljesítésére, mivel e terméktípus által lehetősége nyílik a befektetőnek zöld vállalatok részvényeibe, kötvényeibe irányítani a pénzt. 2018 év végén, hazánkban 5 biztosító, összesen 8 zöld tematikájú eszközalapot forgalmazott unit-linked életbiztosításokhoz kapcsolódóan, ám az ezekben kezelt ügyfélvagyon nagyon csekély a teljes piac arányában: 17,5 milliárd forint, az összes unit-linked befektetés 1,5%-a. Kimondhatjuk, hogy hazánkban is vannak törekvések ezen a téren, de egyelőre komoly zöld piaci áttörés nem tapasztalható. (MNB, 2019; MABISZ, 2020)

Gyura (2019, 3. o.) szerint nem csak klímavédelmi előnyöket eredményezne, ha hazánkban is jobban elterjedne a zöld finanszírozás, hanem pénzügyi és makrogazdasági fejlődést is hozna.

2. FENNTARTHATÓSÁG A (PÉNZÜGYI) VÁLLALKOZÁSOKNÁL

2.1. Environmental, Social & Governance (ESG) szemlélet

Az egyéni és az intézményi befektetők a profitmaximalizáláson túl mind jobban érdeklődnek a vállalatok egyéb tevékenységei iránt is, mutatott rá Gillan és társai (2010) már egy évtizeddel ezelőtt. Csárdás (2020) szerint napjainkban egyre inkább észrevehető az a tendencia, hogy például egy tőzsdei cég árfolyamát nem kizárólag a pénzügyi adatai határozzák meg, hanem más jellegű információk is befolyást gyakorolnak rá. Ezen tényezők közül a leginkább vizsgált tevékenységek a vállalatok környezetre gyakorolt hatása, a társadalmi felelősségvállalás és a vállalatirányítás. E három kérdéskör együttes vizsgálatának és megnevezésének céljából született meg az ESG betűszó (Environmental, Social, and Governance, jelentése környezeti, társadalmi és irányítási szemlélet). (Gillan, Hartzell, Koch és Starks, 2010)

Tapaszi (2018) szerint az ESG szemlélet célja a pénzügyi teljesítmény egyéb szempontokkal történő kibővítése, annak érdekében, hogy hosszú távon fenntarthatóan fejlődjön a társadalom és a környezet helyzete. A pozitív hatású társadalmi és környezeti fejlődés egyben alacsonyabb pénzügyi kockázatokat is hoz magával, tehát az ESG alkalmazása csupán gazdasági szempontból is ésszerű döntéseket eredményez. A három pillér közül talán a „G” (irányítás) hozható legközelebb a pénzügyi eredményhez, e kettő kapcsolata eddig is ismert volt. „A vállalatok, országok irányításának vizsgálata tulajdonképpen a hagyományos hozam-kockázat térben is kulcsszerepet játszott” az eddigiekben, valójában a másik két dimenzió „E” (környezet) és „S” (társadalom) jelenti az újdonságot; ezek pénzügyi eredménnyel való kapcsolata számos kutatás tárgyát képezi, azonban számszerűsítése a hosszú távú hatások ismerete nélkül nehézkes. (Tapaszi, 2018) Azt fontos kiemelni, hogy bár a kutatások változatos eredményeket mutatnak, negatív hatásról nem számolnak be a környezeti vagy a társadalmi dimenzió és a pénzügyi eredmény kapcsolatában. „A logika azt diktálná, hogy a klímaváltozás, környezeti károk, demográfiai változások miatt intenzívebbé váló kockázatokra a jobban felkészült cégek, országok reagálnak majd hatékonyabban, ezért ott is pozitív korreláció valószínűsíthető.” (Tapaszi, 2018)

Ahhoz azonban, hogy ez a szemlélet ne csak egy pillanatnyi trend legyen, hanem a pénzügyi világot meghatározó új irány, elengedhetetlen a szabályozás és a befektetők gondolkodásmódjának változása, valamint az objektív standardizálás. A generációváltás

következtében a fogyasztói magatartás a befektetői területen is változhat. Egyre szélesebb az a generációs kör, akik gondolkodásával nem összeegyeztethető olyan vállalatokba befektetni, amelyek károsítják a jövőt. Ez a generáció nem azért választja az ESG befektetéseket, mert jobb hozamokkal, kevesebb kockázattal jár, hanem ahogy fogalmaz „számára ciki lesz egy szennyező, vagy nem etikus vállalatba fektetni”. (Csárdás, 2020) Ami pedig az objektivitást illeti, az az ESG alapvető természete miatt nehezen megvalósítható. „Az ESG elkerülhetetlen szubjektivitása nem hiba, hanem szükségszerű sajátosság.” (Tapaszi, 2018) Azt, hogy általánosságban mit tekintünk az emberiség számára értéknek évszázadok óta viták övezik, és ez valószínűleg mindig így is lesz. Az ESG szintjén azonban viszonylagos közmegegyezés tapasztalható, amit a szempontrendszer jól definiálható kategóriáinak tudhatunk be. Ennek ellenére, mivel a kategóriákat itt is emberek és intézmények határozzák meg, az értékek abszolút standardját nem várhatjuk el. Ez a bizonytalanság a befektetők számára megnehezíti az ESG szempontok integrálását, de ezt kénytelenek elfogadni „a társadalmi működés természetes velejárójaként”. (Tapaszi, 2018)

Az egyes pénzügyi cégek, melyek ESG besorolási szolgáltatást nyújtanak a leginkább számszerűsíthető adatokra koncentrálnak, hiszen leginkább ezek tekintetében lehetséges a vállalatok objektív összehasonlítása. Azonban számtalan olyan fenttarthatósághoz fűződő tényező létezik, melyek vizsgálata fontos és sokat árul el az adott vállalatról, viszont alig – vagy semennyire sem – kvantifikálhatók. (Tapaszi, 2018)

Saját véleményem szerint a szubjektivitás nem egy „kinőhető gyerekbetegség” az ESG esetében, teljes objektivitás aligha érhető el ebben a témában. Bízhatunk viszont abban, hogy egy idő után kialakul egy mindenki által elfogadott norma (remélhetőleg a Taxonómia rendelet elhozza ezt; erről bővebben a 2.2 alfejezetben lesz szó), ami az ESG szemlélet gyakorlati alkalmazását megkönnyíti. (Szükséges mindazonáltal itt megemlíteni, hogy a Taxonómia rendelet csak az EU/EGK térségben lesz hatályos, tehát az egységes normarendszer kialakuláshoz szükség lesz valamikor globálisan elfogadott standardokra is.)

A társadalmilag és környezetileg felelős befektetők igényeire válaszként megjelent számtalan ESG minősítéssel/besorolással és információszolgáltatással foglalkozó cég, melyek saját módszertanuknak megfelelően vizsgálják és értékelik a vállalatokat fenntarthatósági teljesítményük tükrében. Szakértelmüknek köszönhetően a minősítést kiadó cégek a vállalatok és a pénzügyi piacok szereplői számára kulcsfontosságú referenciává váltak a vállalati fenntarthatósági értékelések szempontjából. (Escrig-Olmedo, Fernández-Izquierdo, Ferrero-Ferrero, Rivera-Lirio és Muñoz-Torres, 2019)

Az ESG minősítő cégek sok vállalat fenntarthatósági teljesítményét értékelik; és míg egyes minősítések csak a pénzügyeken kívüli információkon alapulnak, addig mások ötvözik a pénzügyi és nem-pénzügyi adatokat. A minősítéshez szükséges információkat egyrészt maguktól a vállalatoktól szerzik (kérdőívek, saját honlapon elérhető információk), másrészt nyilvánosan elérhető adatokat (jelentések, hírek stb.) használnak fel. (Escrig-Olmedo és mtsai, 2019)

A Morgan Stanley Capital International (MSCI) egyike azon cégeknek, melyek ESG minősítő szolgáltatást nyújtanak a vállalatok számára. Az ő szempontrendszerükben megjelennek nehezen számszerűsíthető tényezők is, továbbá a fenti 1. táblázat jól mutatja az ESG szemlélet összetettségét.

1. táblázat: Az MSCI ESG szempontrendszere

Környezet (Environmental)	Klimaváltozás	Szén-dioxid kibocsátás
		Termékek szén-dioxid lábnyoma
		Finanszírozás környezeti hatásai
		Klimaváltozási sérülékenység
	Természeti erőforrások	Vízgazdálkodás
		Biodiverzitás és föld használata
		Nyersanyagok beszerzése
	Szennyezés és hulladékkezelés	Mérgező anyagok
		Csomagolási anyagok és hulladék
		Elektronikai hulladék
	Környezetvédelmi lehetőségek	Tiszta technológia
		Zöldépületek
Megújuló energia		
Társadalom (Social)	Emberi erőforrás kezelése	Humán erőforrás menedzsment
		Egészség és biztonság
		Humán erőforrás fejlesztése
		Ellátási láncsal kapcsolatos HR standardok
	Termékfelelősség	Termékbiztonság és -minőség
		Vegybi biztonság
		Pénzügyi termékek biztonsága
		Személyiségi jogok és adatok védelme
		Felelős befektetés
		Egészségügyi és demográfiai kockázatok
	Érdekellentétek	Beszerzés megkérdőjelezhető forrásból
	Társadalmi lehetőségek	Hozzáférés a kommunikációs csatornákhöz
		Hozzáférés a finanszírozáshoz
		Hozzáférés az egészségügyhöz
Táplálkozás és egészség		
Irányítás (Governance)	Vállalatirányítás	Felsővezetői döntések transzparenciája és struktúrája
		Jutalmazási struktúra / ösztönzők
		Tulajdonosi jogok
		Pénzügyi beszámolók minősége
	Vállalati viselkedés	Üzleti etika
		Versenyellenes gyakorlatok
		Adózási transzparencia
		Korrupció és instabilitás
		Pénzügyi struktúra stabilitása

Forrás: saját szerkesztés, MSCI alapján.

A Sustainalytics szintén ESG minősítéseket készít, azokkal kapcsolatban tanácsadást nyújt befektető ügyfelei számára. A vállalat ESG adatokat gyűjt összesen közel 30.000, részben tőzsdén jegyzett, részben privát cégről. Egyre több befektető a pénzügyi információk mellett hasonlóan fontosnak tartja az ESG szempontokat is a potenciális befektetési célpontok esetében. Jelenleg a nem-pénzügyi adatok szolgáltatása nem kötelező a cégek számára, azonban rengeteg példát lehet arra látni, hogy a vállalatok az éves pénzügyi beszámolójukban, esetleg specializált éves fenntarthatósági beszámolójukban, vagy akár honlapjukon közzé teszik ezen információkat is. Csárdás úgy véli, a jogszabályi változások fokozatosan biztatják a bizalmatlanabb befektetőket is az ESG szempontokat figyelembe vevő megoldások irányába. (Csárdás, 2020)

Escrig-Olmedo és munkatársai (2019) úgy találják, hogy a stakeholderek és a szabályozói környezet nyomása, valamint a szervezetek versenyhelyezete motivációként szolgál a vállalatok számára fenntarthatósági teljesítményük javításában, hiszen az ESG minősítés megszerzése pozitív üzenetet közvetít a részvényesek és a stakeholderek felé. Ebből kifolyólag az ESG minősítők nem csupán a pénzügyi piaci szereplők viselkedésére vannak hatással, hanem a vállalatok fenntarthatósági menedzsmentjére is. Ezért kijelenthetjük, hogy az ESG minősítő cégek felelőssége a pénzügyi piacokon túl a társadalom egészére is kiterjed. Az ESG minősítő vállalatokra gyakorolt befolyása kulcsfontosságú kérdést vet fel: miként tudnak ezek az intézetek hozzájárulni a fenntartható fejlődéshez, ezáltal pedig a vállalatokat is ebbe az irányba terelni?

A besorolást végző cégek saját értékelési módszertanuk alapján dolgoznak, ez a sokféleség pedig sokszor akadályozza az értelmezést. Mivel az ESG minősítők által kidolgozott szempontokról és az értékelési folyamatokról nincs teljeskörű információnk, nehéz átlátni és megérteni, hogy pontosan mit mérnek. Ez természetesen befolyásolja az értékek összehasonlíthatóságát, különösen, ha a besorolások nem következetesek. Előfordulhat az is, hogy az egyik fontos szempontra kapott alacsonyabb pontszámot kompenzálja egy másik szempont magas pontszáma, ezáltal a különbségek elmosódnak, ami jelentősen módosíthatja az összképet. Jellemző továbbá, hogy az ESG minősítések során az egyes területekre vonatkozó értékeket a minősítők végül nem összegzik, így a vállalat fenntarthatósági teljesítményének átfogó pontszámát végül nem tudhatjuk meg. Az ESG minősítő cégek által közölt eredmények értelmezése során körültekintően kell tehát eljárni, hiszen láthatóan vannak még hiányosságai. Escrig-Olmedo és társai kvalitatív felmérést végeztek 2008-ban és 2018-ban 8 ESG minősítő és információszolgáltató cég bevonásával, módszertani kritériumaik összehasonlítása céljából.

A 8 minősítő intézet (Refinitiv, ECP, FTSE Russell ESG Ratings, MSCI ESG Research, ISS-oekom, RobecoSAM, Sustainalytics és Vigeo EIRIS) Európa és az Egyesült Államok társadalmilag felelős befektetési piacának legkiemelkedőbb képviselői az általuk elemzett vállalatok száma (4000 és 20.000 között), azok ügyfélköre, országai és piacai tekintetében. Dolgozatomban a 2018-as adatokra fókuszálok.

Az eredmények azt mutatják, hogy 2018-ban fokozottabb az érdeklődés a környezeti aggályok iránt (éghajlatváltozás elleni küzdelem, károsanyag kibocsátás mérséklése stb.), mint 2008-ban. Míg a korábbi kutatás eredményei szerint 2008-ban a „vállalati környezeti teljesítmény értékelése elsősorban a környezetgazdálkodási politikák elemzésére összpontosított”, addig 2018-ban ez kibővült új kritériumokkal, melyek a vállalatok kibocsátás-csökkentési tevékenységéhez kapcsolódnak. (Escrig-Olmedo és mtsai, 2019) Ez a változás egyebek mellett betudható a Párizsi Megállapodás erős vállalati fenntarthatóságot befolyásoló hatásának. A társadalmi dimenzió kritériumait tekintve az ESG-minősítők értékelési folyamatába 2018-ra olyan szempontok épültek be, mint a munkaerő-irányítás, az emberi jogok és a minőségi munkakörülmények, illetve az egészség és a biztonság. Az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljainak hatása megfigyelhető: az egészség és az oktatás javításához, az egyenlőtlenségek csökkentéséhez és a gazdasági növekedés ösztönzéséhez kötődő szempontok lényegesnek tűnnek a vállalatok fenntartható fejlődéshez való hozzájárulásának vonatkozásában. A „G” pillért illetően 2008-hoz hasonlóan 2018-ban is a vállalatirányítási funkciók és bizottságok, az igazgatóság felépítése és a javadalmazási politika kritériumai – ezek nem melleleg általában a vállalatok etikai irányelveinek részét képezik – a legértékesebbek a legtöbb ESG besorolást végző ügynökség szempont rendszerében. Ezzel szemben az olyan elvont fogalmak és nehezen mérhető tényezők, mint a márka menedzsment, jövőkép és stratégia kevesebb figyelmet kaptak a minősítők részéről. Jelentős növekedés látszik azonban a két kutatási év között a korrupció és a megvesztegetés megelőzésének és az átláthatósági kérdések fontosságának megítélésében; e tényezők 2018-ban az értékelési folyamat második leginkább elemzett aspektusai (mindkettő közel 90%-ban megjelenik a minősítők kritériumai között). (Escrig-Olmedo és mtsai, 2019)

Escrig-Olmedo és munkatársai kutatásukban kísérletet tettek arra, hogy az ESG minősítést végző cégek kritérium rendszereit összehasonlítsák. Ehhez először felállították azt a véleményük szerint legfontosabb négy alapelvet, amelyekre a fenntarthatóságot értékelő minősítések során ki kell térni. Ezek a következők:

- A fenntarthatóság dimenziói, és azok egyensúlya: a fenntarthatóság három területe a pénzügyi gazdasági, a környezeti és a társadalmi terület. Ezek egyensúlya azt jelenti, hogy a dimenziók között nincs prioritizálás.
- Generációs nézőpontok jelenléte: ez az elv a rövid és a hosszú távú hatások egyidejű figyelembevételét jelenti, illetve a jelenlegi és a jövőbeli igények azonosítását, értékelését és kezelését foglalja magába.
- Stakeholder megközelítés: az érdekelt felek jelenlegi és jövőbeli igényeinek és elvárásainak azonosítása és tekintetbevétele is a fenntarthatóság részét képezik.
- Életciklus megközelítés: a szervezeti határokon túli, a teljes életciklust érintő gazdasági, környezeti és társadalmi felelősség sem elhanyagolható a fenntarthatóság kapcsán.

A kutatásban résztvevő ESG-minősítést végző cégek fenti alapelvek szerinti összehasonlító eredményeit az alábbi táblázat tartalmazza. (Escrig-Olmedo és mtsai, 2019)

2. táblázat: Escrig-Olmedo és társai fenntarthatósági alapelveinek beépülése az ESG-minősítő szolgáltatók kritériumrendszerébe

ESG minősítő ügynökségek	Fenntarthatósági dimenziók*	Egyensúly	Generációs nézőpont	Stakeholder megközelítés	Életciklus megközelítés
Refinitiv	GA, KÖ, TÁ, VI	×	×	✓	×
ECP	KÖ, TÁ, VI	✓	✓	✓	×
FTSE Russell ESG Ratings	KÖ, TÁ, VI	✓	×	✓	×
MSCI ESG Research	GA, KÖ, TÁ, VI	✓	✓	✓	×
ISS-oekom	KÖ, TÁ, VI	✓	×	✓	×
RobecoSAM	KÖ, TÁ, VI	×	✓	✓	×
Sustainalytics	KÖ, TÁ, VI	×	✓	✓	×
Vigeo EIRIS	KÖ, TÁ, VI	✓	×	✓	×
Összesítve	GA, KÖ, TÁ, VI	Részben	Részben	✓	×

*Jelmagyarázat: GA - gazdasági, KÖ - környezeti, TÁ - társadalmi, VI - vállalatirányítási, ✓ - szerepel a kritériumrendszerben, × - nem szerepel a kritériumrendszerben. Forrás: saját szerkesztés, Escrig-Olmedo és mtsai (2019) alapján.

A kutatás eredményei alapján elmondható, hogy a vizsgált besorolást végző vállalatok értékelési gyakorlatában megjelenik mindhárom fenntarthatósági dimenzió, de az ezek

egyensúlyára való törekvés hiányzik a módszertanaikban. A vizsgált minősítő vállalatok csak részben illesztik be a generációs nézőpontot, néhány nem is teszi közzé, hogyan kezeli e kérdéskört. Minden minősítőnél megfigyelhető, hogy az érdekelt felek igényeinek és elvárásainak való megfelelés (helyi beszállítók, az ügyfélkapcsolat-menedzsment és ügyfélelégedettség stb.) vizsgálatát fokozatosan integrálják módszertanukba. A felmérés készítői nem találtak arra vonatkozó bizonyítékot, hogy „az ESG-minősítő intézetek az életciklus-alapú gondolkodást kifejezett elvként integrálnák a fenntarthatósági értékelésükbe”. (Escrig-Olmedo és mtsai, 2019) A minősítő cégek egy része bizonyos mértékig elemzi a vállalatok ellátási láncait, de fontos kijelenteni, hogy ez nem egyenlő egy explicit életciklus-gondolkodás alkalmazásával. E téren egyébként már megkezdte a lépéseket az unió. Összességében tehát az ESG-minősítő szolgáltatók a fenntarthatósági elveket nem integrálják hiánytalanul a vállalati ESG értékelés folyamatába, pedig ezek bevonása az értékelési gyakorlataikba nélkülözhetetlen annak érdekében, hogy az általuk értékelt cégek fenntartható fejlődésében közreműködjenek; a jövőben remélhetőleg e téren előrelépés lesz tapasztalható. (Escrig-Olmedo és mtsai, 2019)

Magyarországon is van már példa az ESG-besorolások közzétételére: a Befektetési Alapkezelők és Vagyonkezelők Magyarországi Szövetsége (BAMOSZ) 2020-ban a befektetési alapok kategorizálásában bevezette a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos információk szolgáltatását. Mivel hazánkban is megmutatkozott már az igény a befektetők részéről az ESG szempontokat figyelembe vevő alapok iránt, a BAMOSZ az alábbi kategóriákba való besorolással segíti a döntéseiket:

- „ESG-minősített” megjelölést kaphat az az alap, amely esetében az alapkezelő az ESG szempontok szerint transzparens módon szűri és besorolja a portfólió elemeit; kizárási politikával rendelkezik az ESG szempontból nem elfogadható eszközökkel szemben, valamint az ezzel kapcsolatos eljárásról tájékoztatja a befektetőit.
- „ESG-Plusz” címkével az az alap jelölhető, amely az előbbieken túlmenően felülsúlyozza a portfóliójában az ESG minősítéssel rendelkező eszközöket és a befektetési politikájának része, hogy egy referencia index ESG minősítésénél jobb besorolást kapjon; valamint ezeket a pozitív diszkriminációs célokat, és a kizárási politikáját nyilvánosságra is hozza.
- A legmagasabb „ESG-Impact” kategóriába azok az „ESG-minősített” vagy az „ESG-Plusz” kategóriák feltételeit is teljesítő tematikus befektetési alapok tartozhatnak, amelyek kifejezetten a fenntarthatósággal kapcsolatos tevékenységet végző szektorokba

fektetnek, és ezzel összhangban határozzák meg a befektetési stratégiájukat. A minősítési eljárásról szóló tájékoztatási kötelezettség ez esetben is fennáll.

Az adott alap vonatkozásában a fenti ESG megjelölés használatának további feltétele, hogy a portfólió 2020 és 2022 között évente egyre növekvő mértékben (70, 80, majd 90%-ban) ESG szempontból minősített legyen. (BAMOSZ, 2020a, 2020b)

2.2. Az Európai Unió fenntartható finanszírozási jogszabálycsomagja

A jogszabálycsomag megjelenését számos esemény előzte meg. Az ENSZ 2030-ig tartó időszakra vonatkozó Fenntartható Fejlődési Céljai, valamint a globális felmelegedés 2°C alatti szintre való szorítását célul kitűző Párizs Megállapodás már 2015-ben elfogadásra került. Az e két dokumentum által körvonalazódó, rendkívül ambiciózus célok nagyon komoly forrásigénnyel rendelkeznek, ennek megfelelően az Európai Bizottság 2021-2027 között az EU költségvetésének 20%-ában javasolta a fenntartható fejlődésre szánt keretet meghatározni. Azonban nagy valószínűséggel ez a keret sem lesz elegendő a célok finanszírozására – még a tagállami költségvetésekből elkülönített összegekkel kiegészítve sem –, ezért további források bevonására lesz szükség. (Kocsis, 2020) A jogszabálycsomag célja, hogy a vállalatok tőkeáramlását fenntartható befektetések irányába fordítsa, ezzel új finanszírozási forrásokat teremtve a fenntarthatósági célok eléréséhez. (Interjú Lencsés Katalinnal)

A probléma megoldása érdekében az Európai Bizottság 2016 végén egy a fenntartható finanszírozással foglalkozó, magas szintű szakértői csoportot (a korábban említett TEG) bízott meg. Az ő munkájuk eredményeként 2018 márciusában nyilvánosságra hozták a „Fenntartható növekedés finanszírozásáról” szóló Cselekvési tervet, melynek fő céljai „a tőkeáramlások fenntartható befektetések felé történő irányítása, kezelni a klímaváltozásból, az erőforrások kimerüléséből, a természet pusztulásából és a társadalmi problémákból fakadó pénzügyi kockázatokat, az átláthatóság és a hosszú távú szemléletmód támogatása.” (Kocsis, 2020) Az Európai Bizottság a Cselekvési tervhez kapcsolódóan 2018 májusában több elemből álló jogszabályjavaslat csomagot nyújtott be a Tanácsnak, amely alapján a későbbiekben az alábbi szabályozások láttak napvilágot:

1. 2020/852 Rendelet a fenntartható befektetések előremozdítását célzó keret létrehozásáról – Taxonómia Rendelet, melynek célja egy egységes európai osztályozási

rendszer kialakítása a gazdasági tevékenységek fenntarthatósági szempontú minősítésére.

2. 2019/2088 Rendelet a pénzügyi szolgáltatási ágazatban a fenntarthatósággal kapcsolatos közzétételekről – Közzétételi Rendelet, melynek célja az, hogy az ügyfelek által befektetési döntésekkel megbízott pénzügyi piaci szereplők beépítsék a környezeti és társadalmi tényezőket a belső folyamataikba, illetve az ügyfél-tájékoztatásba. Technikailag ez a fenntarthatósággal kapcsolatos közzétételi, tájékoztatási szabályok rögzítését jelenti.
3. 2019/2089 Rendelet az EU 2016/1011 rendeletének az uniós éghajlatváltozási referenciamutatók, a Párizsi Megállapodáshoz igazodó uniós referenciamutatók és a referenciamutatókra vonatkozó, fenntarthatósággal kapcsolatos közzétételek tekintetében történő módosításáról – Benchmark Rendelet, melynek célja a korábbi 2016/1011 rendelet módosításával az, hogy uniós szinten megállapítsa a harmonizált karbonszegénységi referenciamutatók szabályozási keretét, ezzel biztosítva az egységes alkalmazást a befektetési portfóliók értékelésében. (Kocsis, 2020)

Dolgozatomban a Taxonómia és Közzétételi rendeleteket tárgyalom a következőkben részletesen. Mivel azonban a harmadik fejezetben többek között biztosítótársaságok fenntartható finanszírozásáról lesz szó, fontosnak tartom a rájuk vonatkozó egyéb kiegészítő szabályozások megemlítését is. A Taxonómia Rendeletbe bekerült egy rendelkezés, ami a rendelkezésre álló adatok szükségességét kívánja kezelni. Ez a 2013/34/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (NFRD – Non-Financial Reporting Directive) 19a és 29a cikkének hatálya alá eső valamennyi vállalkozás esetében előírja a környezeti szempontból fenntarthatónak minősülő gazdasági tevékenységükkel kapcsolatos közzétételt. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy ágazattól függetlenül valamennyi, 500 főnél több munkavállalót foglalkoztató nagyvállalkozás beszámolójának tartalmaznia kell olyan nem pénzügyi kimutatást, amely kiterjed arra, hogy a vállalkozás tevékenységei milyen módon és milyen mértékben kapcsolódnak a Taxonómia rendeletben felsorolt hat környezeti célhoz és a további fenntarthatósági követelményhez. Ez mindenképpen fontos előrelépést jelent, ugyanakkor ezt a kötelezettséget csak 2022-től kell majd teljesíteni és akkor is csak az 500 főnél több munkavállalót alkalmazó cégeknek. A valódi megoldás az lenne – ha megtörténne az NFRD irányelv átfogó revíziója ebből a szempontból. (Ezek a munkálatok egyébként már meg is kezdődtek, de az eredményre valószínűleg még éveket kell majd várni.) Továbbá a jogalkotó a biztosítók szabályozása vonatkozásában, a Szolvencia II (az Európai Parlament és a Tanács

2009/138/EK irányelve a biztosítási és viszontbiztosítási üzleti tevékenység megkezdéséről és gyakorlásáról) és az IDD (az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/97 irányelve a biztosítási értékesítésről) szabályozásába is kívánja beépíteni a fenntarthatóság szempontjait, ennek érdekében a két irányelv módosításáról szóló konzultáció idén nyáron lezajlott, de a végleges szöveg még nem jelent meg. A Szolvencia II esetében az érintett vonatkozás a kockázatkezelési és aktuáriusi területet, míg az IDD esetében a termékfelügyeleti szabályok, a célpiac meghatározása, illetve a tanácsadási folyamata módosul úgy, hogy az ügyfelek fenntarthatósági preferenciáinak értékelését kötelezően be kell emelni a folyamatokba. (Interjú Lencsés Katalinnal)

A javaslatcsomag egyik leglényegesebb eleme a Taxonómia rendelet, melyről Valdis Dombrovskis, a Bizottság pénzügyi stabilitásért, pénzügyi szolgáltatásokért és tőkepiaci unióért felelős alelnöke, az alábbiak szerint nyilatkozott „A taxonómiai rendelet elfogadása a zöld menetrend fontos mérföldköve. A világon elsőként vezeti be a környezeti szempontból fenntartható gazdasági tevékenységek osztályozási rendszerét, amely valódi lendületet fog adni a fenntartható beruházásoknak. Emellett hivatalosan létrehozza a fenntartható finanszírozással foglalkozó platformot.” (Európai Bizottság, 2020c) A rendelet fontosságát erősíti, hogy a későbbiekben támpontot fog nyújtani az EU számára a pénzügyi szolgáltatások területén való alkalmazás mellett egyéb területek – például uniós költségvetés és támogatások – megítélése során is. (Kocsis, 2020) Az Európai Bizottság feltehetően taktikai okokból döntött úgy, hogy a pénzügyi szolgáltatási területen tárgyalja a jogszabályt, ahol kevesebb vitára számíthatott a konkrét környezet problémákat és gazdasági tevékenységeket illetően, ami több szektor esetében hosszabb távon akár komoly versenyhátrányt is okozhat. A döntés helyességét igazolja, hogy viszonylag gyorsan elfogadásra került a jogszabály. Az, hogy az alkalmazást a pénzügyi területnek kell megkezdnie, azzal is jár, hogy ezeknek a cégeknek – mint úttörőknek – kell viselniük a pénzügyi terhet annak a folyamatnak, ami a gazdasági tevékenységek besorolását jelenti a fenntarthatósági kockázatok szerint. (Interjú Lencsés Katalinnal)

A rendelet definíciói szerint egy gazdasági tevékenység akkor tekinthető környezeti értelemben fenntarthatónak, amennyiben az hozzájárul a hat kiemelt környezetvédelmi célkitűzések legalább egyikéhez, és eközben a többi célt sem sérti jelentősen. A hat környezeti fenntarthatósági cél: a klímaváltozás csökkentése, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, a víz, mint erőforrás fenntartható használata és védelme, körkörös gazdaságra való átállás, szennyezés megelőzése, valamint ökoszisztémák és biodiverzitás védelme. (Jókuthy, 2020b)

A fentiken túl az is elvárás, hogy az adott gazdasági tevékenységet a 18. cikkben rögzített minimális biztosítékokkal összhangban végezzék, (melyek jellemzően OECD, ENSZ alapelvárások, a munka világára vonatkozó alapvető elvek és jogok stb.), illetve meg kell felelniük a Bizottság által megállapított technikai vizsgálati kritériumoknak (ld. később).

A szakértők által kidolgozott és jogszabályon alapuló definíciós rendjével ez a rendelet egy, a remények szerint valódi zöld pénzügyi kritériumrendszert kínálva új helyzetet teremt a fenntarthatósági jellegű befektetések piacán az EU-ban. Környezetvédelmi szakértők, akadémikusok, befektetési szakemberek, civil szervezetek bevonásával 20 hónapon keresztül egyeztettek az egyes iparágak szakértőivel, mely során több mint 600 gazdasági tevékenységet vizsgáltak meg a környezetvédelmi fenntarthatóság szempontjából. (Jókuthy, 2020b) A rendelet felsorolja a fenntartható gazdasági tevékenységek fő típusait, jellemzőit az egyes környezeti célokon belül. Emellett rögzíti, hogy a Bizottság a későbbiekben a különböző érdekeltek képviselőiből álló Fenntartható Finanszírozási Platform és a Tagállami Szakértői Csoport segítségével külön jogszabályokban fogja meghatározni azokat a mennyiségi és minőségi technikai szűrőfeltételeket, amelyek alapján megállapítható, hogy egy konkrét gazdasági tevékenység ténylegesen fenntarthatónak minősül-e. (Kocsis, 2020)

Amikor egy fogyasztó szerződést köt egy pénzügyi szolgáltatóval, akkor tulajdonképpen azzal bízza meg a szolgáltatót, hogy az ő nevében hozzon befektetési döntéseket. A Közzétételi rendelet ebben a vonatkozásban rögzít új szabályokat, azt várja el, hogy ezekbe a döntésekbe épüljenek be az ESG szempontok, erről pedig tájékoztatást kapjon az ügyfél is. (Interjú Lencsés Katalinnal) A Közzétételi Rendelet célja tehát a környezeti, társadalmi és irányítási megfontolások integrálása a befektetés és tanácsadás folyamatába. Azt kívánja biztosítani, hogy azok a pénzügyi szolgáltatók és közvetítők, akik ügyfeleik befektetési megbízásait teljesítik, építsék be belső folyamataikba az ESG tényezőket és erről megfelelő részletességgel tájékoztassák is megbízóikat. A közzététel magába foglalja a várható hatásokról szóló tájékoztatást is egyrészt abból a szempontból, hogy az ESG tényezők hogyan befolyásolhatják az adott pénzügyi termék várható eredményességét, másrészt, hogy a célzott befektetések milyen hatást gyakorolhatnak a környezetre és a társadalomra. (Kocsis, 2020)

Lencsés Katalin szerint az uniós jogalkotó sok mindent transzparenciával kíván elérni. A Közzétételi rendelet esetében sem az kerül kimondásra, hogy ESG célú befektetési terméket kell ajánlani a fogyasztónak, hanem az, hogy a vállalatoknak saját döntéseik szempontjából mérlegelniük kell, hogy azok milyen hatással vannak a fenntarthatóság aspektusaira, illetőleg tájékoztatni kell az ügyfeleket a saját termékeik ESG jellemzőiről. Ennek megfelelően az

értékesítési folyamatba is be kell építeni az ügyfél elvárásainak megismerését, mennyiben van ügyféligény arra, hogy a befektetési termék fenntarthatósági jellemzőkkel is rendelkezzen, és amennyiben ez a helyzet, akkor az ajánlatnak ezt a szempontot is figyelembe kell vennie. Ugyanakkor felmerül a kérdés, hogy mekkora a valódi igény a társadalom részéről, hogy a fenntarthatóság megjelenjen a pénzügyi szférában is? Felkészült-e arra a fogyasztó, hogy befektetési döntést hozzon két termék között a hozampotenciál és az ESG szempontok egyidejű mérlegelésével? Hogyan fog dönteni a fogyasztó, amikor esetleg egy alacsony hozampotenciállal rendelkező, de ESG szempontoknak megfelelő befektetési termék kerül elé? A piacok tudnak-e majd olyan befektetési termékeket ajánlani, amelyek esetében elérhető ugyanaz a hozampotenciál, miközben a befektetés még ESG szempontokat is szolgál? (Interjú Lencsés Katalinnal)

A jogszabálysomag vonatkozásában számos gyakorlati, alkalmazási probléma jelenik meg, melyekre Lencsés Katalin mutatott rá. A fentiek alapján tehát a Taxonómia osztályozási rendszere segíti majd az intézményi befektetőket, hogy a valóban fenntartható befektetéseket is beemeljék a kínálatukba és ezen keresztül a fogyasztót is segíti, hogy ilyen befektetést tudjon választani, amennyiben erre van igénye. A rendelet ugyanakkor egyelőre még csak a környezeti változásokhoz kapcsolódó fogalmak meghatározására vállalkozik (azon belül is elsősorban csak az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó definíciókat érinti), a nem kevésbé fontos társadalmi és vállalatiirányítási aspektusokra csak egy későbbi időpontban tér majd ki a jogalkotó. Miközben a pénzügyintézeteknek – a Közzétételi rendelet előírásai nyomán – már 2021 márciusától tudniuk kellene a választ olyan kérdésekre, mint pl. Mitől lesz egy vállalatiirányítás felelős? Mikor tekintjük úgy, hogy megfelelő mennyiségű női tagja van egy vállalat vezetésének?

További problémát jelent a kötelezettségek teljesítéséhez szükséges adatok beszerzése is. Ahogy az az előző fejezetben bemutatásra került, vannak a már a piacon ESG vállalati minősítések, vannak továbbá ESG indexek, vagy pl. van a BAMOSZ besorolás. Nem tudható ugyanakkor, hogy ezek mennyiben feleltethetőek meg a Taxonómia rendelet besorolásainak, fogalmainak. Az a legvalószínűbb, hogy egyáltalán nem, vagy nem teljes egészében. A bankok, biztosítók, alapkezelők szükségszerűen támaszkodnak a piacon elérhető információkra. Kérdés, hogy jövő márciustól, amikortól be kell sorolniuk a gazdasági tevékenységeket a három kategória közül valamelyikbe a Taxonómia rendelet fogalmai szerint (semmilyen zöld, világoszöld, sötétzöld), akkor mit kezdjenek ezekkel a minősítésekkel? Ha nem támaszkodnak a mostani információkra, akkor honnan lesz adatuk? Ez egy komoly gyakorlati probléma. Idővel persze ez is alakulni fog. 2022-től pl. már hatályos lesz a Benchmark rendelet, ami pl.

az indexek dolgában rendet rak, de egyrészt addig is végezni kell a dolgukat a biztosítóknak, másrészt pedig az EU szabályozás csak az EU cégekre vonatkozik, egy amerikai bázisú minősítő cégre nem. A jogszabálycsomag elemei közvetlenül alkalmazandó jogszabályok, tehát nem kell őket hazai szinten implementálni. Ez nehezíti az értelmezést, hiszen nincs lehetőség nemzeti szinten tovább pontosítani a jogszabályok elvárásait. (Interjú Lencsés Katalinnal)

Komoly nehézséget jelent a pénzügyi szféra számára, hogy nem áll még rendelkezésre minden szükséges meghatározás, hiszen a jogalkotó munkája ebben a vonatkozásban még folyamatban van, miközben a pénzügyi piac szereplőinek az új szabályokat záros határidőn belül alkalmazniuk kell. A definíciós rendszer csak félkész, és egyhamar nem is várható ennek véglegesítése. Lencsés Katalin úgy véli, hogy a törekvés nagyon jó és fontos, hogy minden lehetséges eszközzel szorgalmazzuk a fenntartható-típusú befektetéseket, ugyanakkor nem reális elvárni a pénzügyi szolgáltatóktól, hogy kitöltsék azokat az üresket (ld. hiányzó definíciók és részletszabályok), melyekkel maga a jogalkotó is bajlódik jelenleg. A feszített tempó látható, illetve az is, hogy nem tudnak időben elkészülni a második szintű szabályok, ezért a jogalkotó maga igyekszik megoldást találni. Az első szintű szabályok alkalmazásának határidejéből ugyanakkor nem kíván engedni a klímavédelem fontosságának hangsúlyozása érdekében, opcióként ezért az kerül elő, hogy a második szintű, részletesebb szabályokat esetleg nem kellene még alkalmazni jövő márciustól. Kérdés, hogy ez segít-e a pénzügyi szolgáltatókon? Az első szintű szabályozás szerint a vállalatoknak minősíteniük kell a saját tevékenységüket, illetőleg azon gazdasági tevékenységeket is, melyekbe befektetnek, a fenntarthatóság szempontjai szerint. A második szintű szabályozás ezt annyival tovább pontosítja, hogy részletes táblázatok kitöltését teszi kötelezővé. Például a vállalat társadalmi hatásait megvizsgálandó, egyebek mellett a férfiak és nők közötti fizetés különbségeket, a nők arányát a felsővezetésben, az antikorrupciós politikát stb. kell részletesen, kötelező paraméterek mentén bemutatni. Vajon könnyebb-e a vállalatoknak, hogy miközben az első szintű szabályokat kötelezően alkalmazniuk kell, átmenetileg eltekinthetnek a második szintű, részletes táblázatok kötelező kitöltésétől, amely táblázatok amúgy most még nem is véglegesek? Lencsés Katalin szerint nem szükséges tovább magyarázni a helyzet abszurditását. Valódi segítség a szakmának az lenne, ha jogalkotó ezt a feszültséget azzal oldaná fel, hogy az első szintű szabályok alkalmazását a második szintű szabályok elkészültéhez köti, amit piac már nagyon régen, mint általános szabályt sürget. Nem ez az első alkalom ugyanis, hogy a jogalkotó nem tudja időben elkészíteni a második szintű szabályokat, Lencsés Katalin szerint a pénzügyi szféra ilyen jellegű problémákkal régóta küzd. Az Unióban jó ideje ún. kétszintű szabályozás jellemző a pénzügyi

szférában: az első szinten a fő alapelvek kerülnek meghatározásra a Tanács és a Parlament szintjén, közös döntési eljárásban, majd később, a második – operatív – szinten jelennek meg a részletszabályok, melyek megalkotásában az európai pénzügyi felügyeleti szervek vesznek részt. A fő alapelvek meghatározása viszonylag egyszerűnek tűnik, a részletszabályok második szintű megfogalmazásánál ugyanakkor rendre előkerülnek a technikai problémák, és ez már nagyobb munkát vesz igénybe. Az első szintű jogszabályok minden Európai Uniósi nyelven elérhetőek, de a magyar fordítás sokszor tovább bonyolítja a jogszabályok értelmezését, hiszen sok nyelvi hibát rejt, különös tekintettel arra, hogy a pénzügyi jog nyelvezete speciális terület. (Interjú Lencsés Katalinnal)

A Közzétételi rendelet vonatkozásában gondot okozhat az is, hogy nagyon komplex információt kell átadni az ügyfeleknek a tájékoztatás során. Ezek egy részét a honlapon kell megjeleníteni, más tájékoztatást pedig a személyes értékesítés során kell átadni az ügyfélnek. Ezek egy részét a honlapon kell megjeleníteni, más tájékoztatást pedig az értékesítés során kell átadni az ügyfélnek, ami befektetési termékek (különösen biztosítások) esetében jellemzően személyes értékesítés, de nem kizárt az online megoldás sem. Lencsés Katalin a munkájából adódóan már egy ideje szükségszerűen igyekszik értelmezni az új jogszabályokat, de elmondta, hogy számára is nehéz megérteni, hogy mit jelent pontosan a fenntarthatósági szempontból káros hatások értékelése a befektetési portfólióban. A pénzügyintézeteknek a jövőben erről is tájékoztatniuk kell majd az ügyfeleket, hiszen az a cél, hogy közelebb hozzák a fogyasztókhoz a fenntarthatóság kérdését, mintegy érzékenyítsék őket. Kérdés, hogy mennyit fognak megérteni ebből az ügyfelek, ennek megfelelően mennyire fognak az elvárások teljesülni, hogy minél többen válasszanak fenntartható befektetési alternatívát. Jelenleg is rengeteg információt kell átadni például egy életbiztosítás értékesítésekor, kérdéses, hogy hogyan érhető el, hogy az újabb tájékoztatási kötelezettség ne csak „egy legyen a sok pipálandó közül”, hanem valódi változást idézzon elő. A tanácsadás folyamata jellemző módon 1-2 órás elmélyült beszélgetést jelent az ügyféllel, amely megadja a lehetőséget ezen ESG szempontok megvitatására is, de vajon ez tényleg meg fog-e történni, vagy csupán a törvényi megfelelés végett a tanácsadó kipipálja az adott rubrikát a szerződésen. Ez már a tanácsadók és a szolgáltatók egyéni felelőssége lesz. „Nagyon fontos lenne, hogy ne csak a törvény betűjét lássák a közvetítők, hanem a szellemiségét is.” (Interjú Lencsés Katalinnal)

3. FENNTARTHATÓSÁGI SZEMPONTOK BEÉPÍTÉSE A STRATÉGIÁBA ÉS A MŰKÖDÉSBE A HAZAI PIACON JELENLÉVŐ PÉNZÜGYI VÁLLALKOZÁSOKNÁL

3.1. Az elemzés keretei

A fejezetben hazai pénzügyi vállalkozások banki, biztosítói és alapkezelői tevékenységét vizsgálom a fenntarthatóság dimenzióinak stratégiájukba, működésükbe és termékeikbe történő beépülése szerint. Az ehhez szükséges nyilvános anyagokat a vállalatok honlapjáról, 2019-es éves jelentéseik nem pénzügyi adatokat tartalmazó részeiből, sajtóközleményeikből, illetve – amennyiben rendelkeznek ilyennel – 2019-es fenntarthatósági jelentésükből nyertem ki. A riportok a legtöbb esetben csoportszintűek, tehát az anyavállalatok által kerültek kiadásra. Kifejezetten a magyarországi vállalatokról általában csekély információ áll rendelkezésre, azonban az anyavállalatok stratégiáját, rendelkezéseit implementálják a saját működésükbe. A felsorolt adatok nem minősülnek teljeskörűnek, nem minden hazai pénzintézet került be a vizsgálatba, továbbá a nyilvánosságra hozott információk sokszínűsége nem minden esetben engedi meg az összehasonlíthatóságot.

A pénzintézetek kiválasztásakor az volt a koncepcióm, hogy különböző méretű és státuszú vállalatokat egyaránt megvizsgáljak, így a kutatásba bekerült kisebb, hazai cég (Posta Biztosító), nemzetközi piacokon jelenlévő csoport, melynek hazai anyavállalata van (OTP Csoport), nemzetközi csoportok, melyek leányvállalatokat működtetnek Magyarországon (Allianz Csoport, Generali Csoport, Aegon Csoport), továbbá olyan hazai cégcsoportok, melyek nemzetközi cégcsoportok leányvállalatai (Budapest Bank Csoport, K&H Csoport és CIB Csoport).

A vizsgált pénzintézetek fenntarthatósági jelentéseinek tanulmányozása során többször talákoztam egy nonprofit szervezet, a Global Reporting Initiative (GRI) által készített G4 elnevezésű irányelvvel. A G4 nemzetközi szabványoknak megfelelő, CSR-tevékenységet és fenntarthatóságot kiértékelő séma, amit világszerte számtalan vállalat használ ilyen irányú törekvései kommunikálására. Tehát lényegében egy szabványrendszerrel van szó, amely több másik hasonló, a társadalmi felelősségvállalásra vonatkozó irányelveket tartalmazó szabvány (pl: ISO26000, SA8000, AA1000) mellett működik. (Harper, n.a.)

A fejezetben szereplő vállalatok közül a CIB anyavállalata (Intesa Sanpaolo), a K&H anyavállalata (KBC Group), az Aegon Csoport, az Allianz Csoport és a Generali Csoport tartoznak az – első fejezetben már említett – UNEP FI tagjai közé. (UNEP FI, 2020b)

3.2. Fenntarthatóság a biztosítótársaságoknál

A biztosítók mindig is fontos szerepet töltek be a társadalomban, így a fenntarthatóság sem áll távol tőlük, már régóta tesznek lépéseket e témában. Mint minden cég, a biztosítók is töreksenek a fenntartható működésre, úgy, mint papírmentes iroda, dolgozóbarát munkahely légkör megteremtése, vállalati programok, felelős vállalatirányítás stb. Ezek mind olyan lépések, amiket bármilyen gazdálkodó szervezet megtehet. Azonban a biztosításnak, mint ágazatnak, vannak egyéb lehetőségei, amelyek a működés sajátosságaiból erednek. A legkézenfekvőbb példa a vagyonszolgáltatás, amely kifejezetten képes támogatni éghajlatváltozással kapcsolatos célokat, megoldásokat. Fedezetet nyújt e kockázatokra, továbbá egy edukációs folyamat csatlakozik hozzá: a szerződéses feltételeken keresztül képes üzenni a biztosító az ügyfeleinek, hogy milyen kármegelőzési intézkedéseket vár el. A felelős működéshez hozzátartozik az ügyfelek támogatása kockázatkezelési megoldásokkal, kármegelőzési tanácsokkal, elemzésekkel. A díj emelésével, vagy csökkentésével a biztosító ösztönözni tudja a megelőző, alkalmazkodó magatartásokat az ügyfelek részéről. (Interjú Lencsés Katalinnal)

A biztosítói szektor az egyik legnagyobb intézményi befektető. Az Insurance Europe összesítése szerint 10.200 milliárd euró vagyont kezelnek az európai biztosítók. Az Unió jogalkotó célja, hogy minél több finanszírozás menjen fenntartható csatornába, ebben pedig a biztosítóknak is hatalmas szerepük van. Szintén az Insurance Europe adatai szerint jelenleg 50 milliárd eurónyi befektetés van zöld befektetési eszközökben. (Interjú Lencsés Katalinnal)

A nyugdíj kérdése szintén szorosan kapcsolódik a fenntarthatóság témájához. Az egyéni nyugdíjszerződések piacán Európában a biztosítók a legnagyobb szolgáltatók: így tehát nagyon fontos szerepük van abban, hogy olyan termékeket kínáljanak, amelyek olyan hozampotenciállal rendelkeznek, ami az ügyfeleknek valódi megtakarítási alternatívát jelenthet nyugdíjas éveikre. Továbbá a biztosítók szinte az egyetlen szolgáltatók, amelyek személyes tanácsadással értékesítenek: a bankok, alapkezelők, nyugdíjpénztárak esetében ez az értékesítési forma kevésbé meghatározóan van jelen. Felmérések mutatják, hogy ha valaki 20-30-40 évre szóló befektetési döntést hoz, akkor komoly bizalmi viszonyra van szüksége az adott

szolgáltatóval, ez a bizalom pedig leginkább személyes tanácsadás útján teremthető meg. A tanácsadás rendkívül magas hozzáadott értéket jelent ezen termékek kapcsán, folyamat lényege pedig az, hogy a tanácsadó segíti az ügyfelet a hosszútávú céljai meghatározásában, illetve abban, hogy hogyan rendel azokhoz anyagi forrásokat. (Interjú Lencsés Katalinnal)

Az interjúban Lencsés Katalin rámutatott, hogy jelenleg nem kötelező az ESG szempontoknak megfelelő termékeket ajánlani, de felmerül, hogy az idő múlásával mekkora versenyelőnyt fog jelenteni azoknak a pénzügyi szolgáltatóknak, akik széles skálán tudnak ilyen termékeket kínálni. Lencsés Katalin úgy véli, hogy kezdi minden szolgáltató bevonnai a portfóliójába az ilyen típusú termékeket, de egy újabb kérdést vet fel, hogy amikor a definíciós rendszer számonkérését megkezdí a jogalkotó, akkor azokból a termékekből hány minősül majd valóban fenntarthatósági szempontból megfelelőnek.

3.2.1. Az Aegon Csoport

Az Aegon magyarországi vállalatai (Aegon Magyarország Általános Biztosító, -Befektetési Alapkezelő, -Pénztárszolgáltató és -Hitel Zrt.) a holland **Aegon Csoport** leányvállalatai. A Csoport 2019-es éves Integrated Reportjában számol be fenntarthatósági tevékenységéről. A jelentés három fejezete köthető a fenntarthatósághoz: a felelős üzletről és a felelős befektetésről szóló fejezetek, illetve a partnerséget górcső alá vevő rész. Az anyavállalat 2019-ben alapította meg Responsible Business and Investment Committee (RBIC – Felelős Üzleti és Befektetési Bizottság) nevű testületét, ami igazgatósági tagokból, befektetési vezetőkből és egyéb felsővezetőkből áll, feladata a felelős üzleti tevékenységek megvitatása negyedévente. Ez a bizottság figyelemmel kíséri az Aegon felelős kötelezettségvállalásainak előrehaladását és tanácsot ad a legfelsőbb döntéshozóknak. A jelentés szerint a vállalat felelősségteljes működése során tekintetbe veszi az egyén, a társadalom és a környezet igényeit, a riportban is e három kategória szerint mutatja be stratégiáját. (Aegon Csoport, 2020)

Az egyének (stakeholderek) tekintetében az Aegon Csoport felmérések, konferenciák, közvélemény-kutatások és workshopok által kíván információt szerezni az elvárásairól és szükségleteikről, ezzel érzékeltetni tudja irántuk való elkötelezettségét, emellett a megszerzett információk révén képes termékeit és szolgáltatásait fejleszteni és megfelelő árazást nyújtani. Az Aegon az ügyfelek széles körét szolgálja ki, egyben törekszik az alacsonyabb jövedelmű rétegek számára is megfelelő terméket kínálni, speciális pénzügyi megoldásokat nyújt kiszolgáltató társadalmi csoportok részére. Az egészséges időskor és az anyagi biztonság a

nyugdíjas években szintén fontos kérdéskörök a cég számára, ennek megfelelően kutatásokat végez a pénzügyi tervezés, a nyugdíj, az egészségügy és a biztosítás kapcsolatában. A pozitív társadalmi hatások vonatkozásában a vállalat elkötelezett a felelősségteljes befektetés és adózás, az adatvédelem és információbiztonság, az emberi jogok tiszteletben tartása, a fenntartható beszerzés elveinek való megfelelés, valamint a befogadás és a sokszínűség előmozdítása ügyében. Az elkötelezettséget számokban is alátámasztja a jelentés: 2019-ben 17 millió eurót költött munkatársi képzésre és fejlesztésre, 9 millió euróval támogatta a helyi közösségeket, az alkalmazottak összesen 19.500 óra önkéntes munkát végeztek és a vállalat 235 milliárd eurónyi befektetést hajtott végre felelős befektetési megoldásokba. (Aegon Csoport, 2020)

Az Aegon a Paris Pledge for Action (cselekvési ígéret) aláírói közé tartozik – amely az éghajlatváltozásról szóló Párizsi Megállapodás végrehajtásának vállalását fogja össze a vállalatok számára – tehát operatíván támogatja a klímaváltozási célokat. Ezt az is mutatja, hogy 2019-ben a saját és kezelt zöld kötvénybefektetések értéke 709 millió euró volt, a saját és kezelt megújuló energiaforrásokba történő befektetések 718 millió eurót tettek ki. A vállalat néhány országban (Hollandia, Egyesült Királyság és Egyesült Államok) 2016 óta karbonsemlegesen működik a vállalati kibocsátások csökkentése és a karbon-ellensúlyozó projektek (kibocsátáskompenzáció – carbon offsetting) támogatásának kombinációja által. A 2019-es évben a megújuló villamos energia a vállalat teljes villamosenergia-fogyasztásának 97%-át tette ki. A bruttó szén-dioxid-ekvivalens (CO₂e) kibocsátás 59.275 tonna, míg a nettó 17.831 tonna volt. Az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljai közül a vállalat tevékenysége szempontjából leginkább relevánsakra koncentrált. Ezek a következők: a szegénység felszámolása, egészség és jóllét, megfizethető és tiszta energia, tisztességes munka és gazdasági növekedés, valamint fellépés az éghajlatváltozás ellen. E célokhoz kötődő konkrét lépésekről a jelentés beszámol. (Aegon Csoport, 2020)

Az Aegon leányvállalata, az Aegon Alapkezelő működését a felelős befektetési alapelvek globális készlete határozza meg, például az első fejezetben már említett UNEP FI PRI. 2017 és 2019 között minden évben a legmagasabb „A+” minősítést kapta az alapkezelő a felelős befektetési stratégia és irányítás területén. Az alapelvek között szerepel az ESG szemlélet integrálása az összes portfólió befektetési döntéshozatalába és aktív kapcsolattartás a befektetést befogadókkal az ESG kérdések kezelése és profiljuk javítása érdekében. Továbbá különféle megoldásokat alkalmaznak az ESG termékek terén: kizárásoktól kezdve egészen a kifejezetten fenntarthatósági témájú befektetéseikig. A vállalat termékpalettában is megjelenik

ez a szemlélet: az Aegon Feltörekvő Piaci ESG Részvény Befektetési Alap célja a feltörekvő országok vállalatainak gazdasági növekedéséből való profitálás, mindemellett azok ESG szempontoknak való megfelelése is a befektetési döntéshozatal részét képezi.

Az Aegon Magyarország Általános Biztosító Zrt. termékpalettájában szintén megtalálható környezettudatos megoldás: használatalapú gépjármű casco biztosítást (pay-as-you-drive jellegű termék – erről később bővebben) kínál, smartCasco néven. A termék egy mobil alkalmazással van összekötve, mely méri az autó használatát (perc alapon) és ettől függően kerül megállapításra a biztosítás díja. (Aegon Alapkezelő, 2020; Aegon Csoport, 2020; Aegon, 2020b)

Az Aegon Magyarország honlapján számol be társadalmilag hasznos tevékenységéről. Kiemelten foglalkozik a vállalat kulturális projektekkel, így oktatással és művészetekkel, emellett pedig karitatív akciókban is részt vesz. Az előbbiek vonatkozásában 2006-ban alapították meg az Aegon Művészeti Díjat melynek a fő célja, a magyar irodalmi élet tehetségeinek jutalmazása. További társadalmi kezdeményezésük az Országos Kármegelőzési Program, mely elnyerte a European Excellence Awards pénzügyi kategóriájának fődíját és a CSR Hungary díjat is az elmúlt években. Emellett évente jótékonyági akciókban is részt vesz a vállalat. (Aegon, 2020a)

3.2.2. Az Allianz Csoport

A német **Allianz Csoport** a biztosítási, valamint a vagyonkezelési üzletágban tevékenykedik, pénzügyi termékek és szolgáltatások széles választékát kínálja több mint 100 millió ügyfélnek több mint 70 országban, világszerte 147.000 munkavállalót foglalkoztatva. 2019. év végi adat szerint megközelítőleg 2,27 milliárd euró kezelt vagyonnal a világ egyik legnagyobb vagyonkezelő vállalata. A Csoport magyar leányvállalata, az Allianz Hungária Zrt. honlapján közvetlenül nem hozzáférhető semmilyen adat, vagy leírás a fenntarthatósággal kapcsolatban, az Allianz Csoport oldalán azonban rengeteg információt találhatunk a témában – köztük az éves fenntarthatósági jelentéseket is. (Allianz, 2020a)

Az Allianz Group már a stratégiájában megfogalmazza, hogy a világ egyik legmegbízhatóbb pénzügyi szolgáltatója és a globális fenntarthatóság vezető vállalata kíván lenni. Fő célja a fenntartható gazdasági érték teremtése mellett a társadalmi felelősségvállalás és a környezetvédelem iránti hosszú távú elkötelezettség. Az Allianz csoportnál az ESG-tevékenységet a legmagasabb igazgatósági szintről irányítják, fő feladatuknak az ESG

integrálást tekintik a biztosítási és befektetési döntésekkel foglalkozó valamennyi üzletágba és az alapvető folyamatokba. Az igazgatóság tagjai személyesen is felelősséget vállalnak bizonyos fenntarthatósági témákért. Egy ún. ESG stratégiai keretrendszert működtetnek, amelyben kidolgozzák az üzletágakra vonatkozó politikákat és fenntartható fejlesztési célokat. A biztosítási üzletágon belül az ESG ellenőrző folyamatok során például olyan kockázatfelmérést végeznek, amelyen belül 13 érzékenyként meghatározott terület érintettségét is vizsgálják (nevesített érzékeny területek: mezőgazdaság, halászat és erdőgazdálkodás; állatvédelem; állatkísérletek; fogadás és szerencsejáték; emberi jogok; klinikai tanulmányok; fegyverek és védelmi kérdések; atomenergia; infrastruktúra; bányászat; vízi erőművek; olaj- és gázipar, szexipar), mindez segít az adott tranzakció támogatása vagy kizárása melletti döntésben. Az Allianz a saját vagyona befektetésében is a fenntarthatóságra törekszik, a megújuló energiába irányuló beruházásai (szélerőművek) kiemelkedő méretűek világszerte. A vagyongazdálkodási üzletágban ESG minősítéssel rendelkező partnereket választanak, pontozásos módszertan alapján értékelik a befektetésre kiválasztott eszközöket, emellett következetesen kizárnak bizonyos ágazatokba való investálást, ahogy például olyan szuverén kötvényeket sem forgalmaznak, amelyeket bizonyítottan emberi jogokat sértő kormányok bocsátanak ki. Az Allianz 2014 óta az UNEP FI tagja a Fenntartható Biztosítás Alapelvei (PSI) keretrendszerhez való csatlakozás által. (Allianz Csoport, 2020; Allianz, 2020b; UNEP FI, 2020b)

Az Allianz Csoport működésében és HR politikájában is megmutatkozik a fenntarthatóságra való törekvés. A Csoport az ENSZ Global Compact 10 alapelvét beépítette a Magatartási Kódexébe. A nemek közti egyenlőség egyik jellemző adata a női felső vezetők aránya, amely 2019-ben 31% volt. Oktatásra és képzésre 2019-ben 85 millió eurót fordítottak, a munkavállalók átlagosan 3,3 napot töltöttek tréningen, vagy tantermi oktatáson. Az Allianz a társadalmi fenntarthatósági stratégiájában az ENSZ fenntartható fejlődési célkitűzései közül a szegénység elleni harcot és a tisztességes munka és gazdasági növekedés célokat emelte ki. A következő generációk életét befolyásoló tényezők jó része a ma döntésein alapul, hiszen a nyugdíjrendszer állapota és átalakulása, a környezeti és éghajlati változások, valamint az oktatásba való befektetés hatásai hosszú távon érvényesülnek. A legfontosabb törekvés a következő generációk önfenntartó megélhetését elősegítő edukáció. (Allianz Csoport, 2020; Allianz, 2020c, 2020e)

A környezetünk védelme érdekében az Allianz Csoport fokozatosan csökkentette a működéséből eredő CO₂ kibocsátást (2010-től 2019-ig 35%-kal csökkentették az egy

munkatársra jutó CO₂ kibocsátást), villamosenergia felhasználásának 49%-át megújuló energiaforrásból biztosítja, emellett a még megmaradó ökológiai lábnyomát erdővédelmi projektek támogatásával semlegesíti. Üzletmenete során ügyel az általa termelt hulladék kezelésére (a hulladék csökkentésével, újrafelhasználással és újrahasznosítással); az üzleti utazások, a papír és víz használatának csökkentésével és hatékony energetikai átalakítások által folyamatosan csökkenti a környezetet terhelő hatásait. A beszerzési folyamatokban a beszállítókat a környezetvédelmi kötelezettségvállalásaik alapján minősíti. (Allianz Csoport, 2020)

Az Allianz Csoport 2005 óta rendelkezik Klímaváltozási Stratégiával, amely a globális felmelegedés korlátozására és az éghajlatváltozás elleni fellépésre fókuszál. 2015 után bányászati tevékenységet és szénércművet már nem biztosítanak, és a befektetéseikkel is elkerülik a szénalapú üzleti modelleket. Az éghajlatváltozás által leginkább sújtott és így leginkább sebezhető fejlődő országokban 400 millió ember számára biztosít az Allianz éghajlati kockázatot magába foglaló biztosítást (InsuResilience globális partnerség). A zöld technológiák biztosítása és finanszírozása mellett a cég csatlakozott az SBT (Science Based Targets) kezdeményezéshez, amely az éghajlatváltozással foglalkozó tudományos kutatások eredményei alapján segít a vállalkozásoknak működésük átállításában az üvegházhatás mérséklése érdekében. (Allianz Csoport, 2020)

A magyar piacon is kínálnak környezetbarát terméket: az Allianz Hungária Biztosító ún. Lakóközösség-biztosítás Plusz termékéhez választható „Energiatudatos gépészet” kiegészítő biztosítás, ami a társasház közös tulajdonában lévő hőszivattyúkat, geotermikus berendezéseket, szélturbinákat, szélérőműveket, napkollektorokat, napelemeket és hasonló energiatudatos technológiákat vesz fedezetbe. Az Allianz Alapkezelőnél azonban jelenleg nem található fenntarthatósági tematikájú befektetési alap. (Allianz, 2020g)

Az Allianz Csoport világszerte 13 nagy alapítvánnyal rendelkezik, emellett a paralimpiai mozgalom és az SOS Gyermekfalvak egyik legnagyobb partnere. Néhány számadat az Allianz 2019 évi társadalmi felelősségvállalásáról: összesen 24,8 millió euró értékben adományoztak, közel 50 millió alacsony jövedelmű ember részesült a megfizethető pénzügyi szolgáltatásokból, és több mint 150.000 órányi önkéntes munkát végeztek a Csoport munkavállalói világszerte. 2017 óta az Allianz Klímakockázati Kutatási Díjjal ismeri el az éghajlatváltozási kutatásokban résztvevő fiatal tudósokat, a pályaműveket a tudományosság, az innováció mértéke, a várható hatások és az alkalmazhatóság alapján bírálják el. Az utóbbi években többek között az extrém időjárás változásból kialakuló veszélyhelyzetek, az árvizek előrejelzése és a

katasztrófavédelem pontosabb felkészítése témákban nyertek a pályázók. (Allianz, 2020d, 2020e)

Az Allianz többféle értékelő, minősítő és benchmark tanúsító cég szolgáltatását veszi igénybe, elsősorban az üzletági tevékenységek transzparenciájának megteremtése érdekében. Az alábbi besorolások kimagasló teljesítményt igazolnak vissza a fenntarthatósági törekvések megvalósításában: a Dow Jones Fenntarthatósági Index értékelésében 2019-ben 88 pontot érték el 100-ból, harmadik éve vezetik a biztosítási szektor rangsorát, az MSCI rendszerében tavaly ismét „AAA”, vagyis a legmagasabb minősítést kapta, illetőleg a Vigeo EIRIS a vállalatot a biztosítási szektor elit 5%-ába sorolta 2020-ban, ESG pontszáma 100-ból 62. (Allianz, 2020f)

3.2.3. A Generali Csoport

A Generali Biztosító Zrt. az olasz **Generali Csoport** tagja, mely a világ 50 országában van jelen, és 61 millió ügyfél igényeit szolgálja ki közel 72.000 alkalmazottal. A Generali Csoport Magyarországon biztosítótársaságokat (Generali Biztosító, Genertel Biztosító és Európai Utasbiztosító), alapkezelőt, egészség- és nyugdíjpénztárt, valamint alapítványt is működtet. A Generali a stakeholderok széles köre számára kíván értéket teremteni: a részvényesek, a befektetők és az ügyfelek mellett az alkalmazottak, a beszállítók, a környezet, a helyi közösségek és a társadalom egésze iránt felelősséggel van. A Csoport felsővezetői szinten foglalkozik a fenntarthatóság kérdésével – a felelős vállalatirányítással, valamint a társadalmi és környezeti döntésekkel –, ebben pedig a Generali Vállalatirányítási Szociális és Környezeti Fenntarthatósági Bizottsága van az Igazgatóság segítségére. 2009 óta az ISO:14001 szabványon alapuló környezetirányítási rendszert (Environmental Management System – EMS) alkalmazzák, amely segítségével figyelembe veszik mind a Csoport társaságainak működési tevékenységéből eredő közvetlen, mind a biztosítási és pénzügyi termékek vásárlásával, tervezésével és marketingjével, valamint az intézményi befektetési tevékenységekkel kapcsolatos közvetett hatásokat. A Generali az ellátási lánc egész területén garantálja a felelős üzleti tevékenységet, ennek érdekében a szerződéses partnereiknek a nemzetközi és nemzeti szabványokon kívül meg kell felelniük a Csoport Beszállítói Etikai Kódexének, és a szigorú kiszervezési szabályoknak is. (Generali Csoport, 2020a; Generali, 2020a)

A Generali több nemzetközi egyezmény, köztük az UNEP FI tagja, 2011 óta implementálják működésükbe a Felelős Befektetés Alapelveit (PRI), 2014 óta pedig a Fenntartható Biztosítás Alapelveit (PSI). Előbbi az ESG kritériumok alapján szűri a befektetési lehetőségeket, míg az

utóbbi meghatározza a leendő és biztosított ügyfelek értékelésének elveit és szabályait. 2015 végén a Generali is csatlakozott a Paris Pledge for Action kezdeményezéshez. Az ENSZ Global Compact és a Transparency International tagjaként a Generali a korrupció elleni harc egyik élen járó vállalata Európában, emellett etikus és átlátható piaci magatartásával kívánja erősíteni hírnevét és megerősíteni ügyfelei bizalmát. (Generali Csoport, 2020a; Generali, 2020a, 2020c)

A Generali épít a különböző háttérrel és kultúrával rendelkező emberek együttműködésére, ezért sokszínű, befogadó munkakörnyezetet biztosít munkavállalóinak és küzd a megkülönböztetés minden fajtája ellen. A nemek közti egyenlőség megvalósítására világszerte nagy hangsúlyt fektetnek, 2019-ben a nők aránya az összes munkavállalóhoz viszonyítva 51%, az igazgatóságban 38,4%, a felsővezetésben pedig 16,7% volt. A munkavállalók iránti elkötelezettség megmutatkozik a képzési tevékenységben is, 2019-ben 60,3 millió eurót költött a Generali a munkatársak 97,7%-ának oktatására, ami átlagosan 36,4 órát jelentett a munkavállalóknak. A képzés része volt a Generali stratégiájával összefüggésben az alkalmazottak digitális képességeinek fejlesztése is. (Generali Csoport, 2020b; Generali, 2020e)

A Generali Csoport 2021-ig tartó stratégiájának egyik alapja a fenntarthatóság, amely megjelenik a társaság befektetéseiben is. A hagyományos pénzügyi hozam kockázat elemzési technikák mellett a Csoport célzott szűrést végez a kibocsátó vállalatok fenntarthatósági politikájának, teljesítményének, gyakorlatának és hatásainak vizsgálatára. ESG kritériumok alapján rangsorolnak tehát minden olyan befektetési lehetőséget, amelynek célja például az éghajlatváltozás hatásainak enyhítése, a közösségek életkörülményeinek javítása, vagy az ENSZ Fenntartható Fejlődés Céljai közül bármelyik. Mindezt természetesen a pénzügyi megtérülés fenntartása mellett kívánják elérni. 2019-ben 311,7 milliárd euró közvetlen befektetés történt a Generali részéről, a fenntarthatóságot előmozdító részvényekbe és kötvényekbe, 2021-ig pedig további konkrét vállalás, hogy 4,5 milliárd euró értékben fognak zöld és fenntartható beruházásokat finanszírozni. A vállalat számtalan szabállyal és irányelvvel rendelkezik, köztük Környezet- és Klímavédelmi Szabályzat, Felelős Befektetési Iránymutatás és Felelős Kockázatvállalási Iránymutatás. Ezek értelmében néhány szektort (például szénbányászat) kizár befektetési és biztosítási köréből, továbbá az érzékeny ágazatokban – amelyek a korábbiakban az Allianz esetében már említésre kerültek – körültekintéssel jár el. (Generali Csoport, 2020a; Generali, 2020a)

A Generali Csoport világszerte nagy figyelmet fordít irodaházai működtetése során a környezetkímélő megoldások alkalmazására. Az energiafogyasztás csökkentésére irányuló

stratégia elemei: a nyílászárók korszerűsítése és szigetelésük javítása, LED világítás és energiahatékony légkondicionáló technológiák alkalmazása, jelenlétérzékelő időzítők használata a rendszerek be- és kikapcsolására. A Generali előnyben részesíti a megújuló forrásokból származó villamosenergiát, teljes fogyasztásának 99%-át ebből nyerik, teljes energiafogyasztásának pedig 55%-a származik megújuló energiából. Magyarországon, Budapesten és Pécsen, összesen három telephelyen az épületekre felszerelt napelemek biztosítják a villamosenergia felhasználás döntő részét. Az irodákban szelektíven gyűjtik a hulladékot, a digitális folyamatok elterjedése révén pedig jelentős a papírfelhasználás csökkenése is. Az üzleti utazások korábban nagyon elterjedtek voltak a vállalatnál, ezeket videó- és telekonferenciák segítségével nagyrészt sikerült kiváltani. 2019-ben az összes üzleti útból származó CO₂ kibocsátás 24.369 tonna volt, ez 27%-os csökkenést jelent 2013-hoz képest. (Generali, 2020f)

A Generali Biztosító Zrt. biztosítási termékei között szerepel a Házörző otthonbiztosítások mellé választható Öko-csomag, amely a napelemmel, napkollektorral és hőszivattyúval felszerelt otthonok számára elérhető. A Generali Alapkezelőnél jelenleg nem érhető el ESG, vagy bármi nemű fenntarthatósághoz kötődő befektetési termék. (Generali, 2020h)

A Generali Csoport 2017-ben elindította a The Human Safety Net (THSN) globális kezdeményezést abból a célból, hogy támogassa a legkiszolgáltatottabb csoportokat. A THSN három fő programja – melynek középpontjában a családok, az újszülöttek és a menekültek által működtetett vállalkozások támogatása áll – összhangban van az ENSZ öt fenntarthatósági céljának (minőségi oktatás, jó egészség és jólét, tisztességes munka és gazdasági növekedés, partnerség, az egyenlőtlenségek csökkentése) megvalósításával. A program valamennyi országban működik, ahol a Generali jelen van. 2019-ben a nonprofit szervezeteknek átadott, társadalmi célokat támogató pénzeszközök összege 12,2 millió euró volt, ebből 6,3 millió eurót különítettek el a THSN három programjának finanszírozására 21 országban. A számos további alapítvány egyike a Magyarországon 1995 óta működő Generali a Biztonságért Alapítvány, amely a közlekedés biztonságának növelését, az egészségmegőrzést, valamint a gyermekek és fiatalok támogatását tűzte ki céljául. Azóta minden évben akciókat indítanak e területeken. (Generali, 2020b, 2020g)

A vállalatcsoport több fenntarthatósági index és besorolás szempontrendszerében kiváló eredményeket ér el. 2018-ban és 2019-ben is bekerült a Dow Jones Fenntarthatósági Világindexbe (DJSI), 2019-ben pedig a Dow Jones Fenntarthatósági Európa Indexbe (DJSI Europe). Ugyanebben az évben az MSCI ESG Research besorolásában „AA” osztályba került,

mellyel az iparág vezetői közé tartozik az ESG kockázatok és lehetőségek kezelésének tekintetében. A Corporate Knights Ranking besorolása alapján a Generali a világ 100 legfenntarthatóbb vállalata között volt 2019-ben (a 69. helyen). A SAM Fenntartható Évkönyv 2020-as kiadványában, amely a legjobban teljesítő vállalatokat mutatja be az iparági társak körében, és a pénzügyi szempontból jelentős ESG-mutatók szempontjából a Generali bronzérmet kapott. (Generali, 2020d)

3.2.4. A Posta Biztosító

A **Posta Biztosító** 2019-es éves jelentésében helyett kapott a „fenntartható közös jövő” egy fejezetként, melyben klímavédelmi aspektusok szerepelnek. A biztosító hitvallása, hogy felelős vállalként nem csupán a saját jövőbeni terveit és sikereit kell szem előtt tartania, hanem a fenntarthatóság társadalmi kérdéseit is, továbbá a jelentés a klímaváltozásra, mint „égető problémára” is kitér. A Posta szeretne nagy hangsúlyt fektetni a tudatos, fenntartható attitűdök és a fenntarthatósággal kapcsolatos jövőtervező stratégiák erősítésére. (Posta Biztosító, 2020a)

A tavalyi évben a biztosító megkezdte irodaházának zöldítését. Májusban kezdődtek meg a munkálatok és a teljes projekt egy évet vett igénybe. Az épület új tárgyalókkal, projektszobákkal és agilis terekkel bővült, a jelentés szerint. A világítás környezetkímélő LED fényforrásokra lett cserélve mindenütt, két főbejáratot automata ajtókra cseréltek és valamennyi munkavállaló ergonomikus irodai széket kapott. Néhány felújított / teljesen új helyiség (konyha, szerverszoba), valamint egy ügyfélszolgálati pont lett kialakítva. A riportban olvasható, hogy a vállalat törekszik a papírfelhasználás csökkentésére, erről azonban konkrétumok nem derülnek ki. (Posta Biztosító, 2020a)

A vállalat termékei között megjelenik a környezettudatosság: a PostaÉdesOtthon lakásbiztosításhoz kiegészítőként köthető „Napkollektor biztosítás”. Napelemre és napelem rendszerre nem nyújt fedezetet a termék. (Posta Biztosító, 2020b)

Az éves jelentés szerint a Posta és a MABISZ együttműködve az elmúlt években több tanulmányt készített a szakma és a lakosság figyelmének felhívása céljából, a biztosításokat is érintő veszélyek és az alkalmazkodáshoz szükséges stratégiák témájában. A kutatások számos negatív tendenciára hívták fel a figyelmet, amely a biztosítási szektort jelentősen érinti: az előrejelzések szerint a jövőben egyre több természeti katasztrófa (áradás, vihar, aszály, tűz) fogja jellemezni az egész világot, beleértve a mi régióinkat is. Ezek a jelenségek veszélyt

jelentenek mind a társadalom vagyontárgyaira (ingóság és ingatlan), mind pedig a mezőgazdasági szektorra. A károk gyakorisága és összege is növekvő tendenciát mutat az egyre szélsőségesebb időjárás következtében. A biztosítók társadalmi szerepe ezáltal fokozódik, hiszen nem csak a kártérítésben kell részt venniük, hanem a kockázatok enyhítésében is. Ennek kapcsán a szektor egyre nagyobb részvételt és támogatást mutat a zöldmegoldások terén. A jelentésben megemlítsük a MABISZ KGFB kárbejelentő applikációja, ami a tavalyi évben 7000 felhasználót ért el, ezáltal hozzávetőleg minden tizedik kárbejelentés ezen keresztül történt, ami a papírfelhasználás csökkenését eredményezte. A Posta 2017-ben indította PostaÉdesOtthon biztosításához fűződő kárbejelentő alkalmazását, hasonló indíttatásból. (Posta Biztosító, 2020a)

A Posta éves jelentésében hangsúlyosan szerepel a munkavállalók méltatása, munkájuk elismerése. Biztos Tudás nevű e-learning-rendszerét megújította a biztosító 2018-ban, annak érdekében, hogy az értékesítők egy modern platformon végezhesék el a szükséges képzéseket. A Posta immár 8 éve biztosítja a Magyar Olimpiai Bizottság rendezvényeire utazó sportolókat és stábjukat, a MOB arany fokozatú támogatójaként. A 2016-os nyári és a 2018-as téli olimpia során „a legkiválóbb magyar sportolók” biztosítója volt a Posta és 2018 óta több mint 200 olimpikont baleset-biztosítással is támogatnak. (Posta Biztosító, 2020a)

3.2.5. Példák a fenntarthatóságra a külföldi biztosítási piacon

Ahogy Zona, Roll és Law 2014-es tanulmánya rámutat, a külföldi piacokon számtalan fenntartható, vagy zöld biztosítási termék elérhető. Ebbe a kategóriába azok tartoznak, melyek a fenntarthatónak minősülő termékek tervezését, gyártását és használatával kapcsolatos felelősséget veszik fedezetbe. Az ún. pay-as-you-drive gépjárműbiztosítások díja a használat alapján kerül meghatározásra: ez lehet megtett kilométer, vagy használati idő alapú, továbbá tartalmazhat vezetési stílust vizsgáló elemeket is – amely alapján a biztonságosan, kiegyensúlyozottan közlekedők kedvezményben/jutalmazásban részesülnek. A terméktípus természeténél fogva ösztönzi a kevesebb járműhasználatot (ezáltal a légszennyezés mértéke is csökken), valamint a biztonságosabb vezetési stílusra biztatás miatt kockázatmentesebb jellege is van. Egy másik gépjármű biztosítási megoldás az üzemanyag-takarékos, vagy alacsony kibocsátású járművekre járó kedvezmény. Ez leginkább a hibrid és elektromos hajtású autókra vonatkozik és csökkentett biztosítási díjat jelent. A vállalati termékek között is megtalálhatóak fenntarthatósági jellegűek: léteznek kifejezetten megújuló energia projekteket fedező

biztosítások, melyek például a nap-, szél- és vízenergia ipar vállalatának nyújtható. Ezek általában a projekt teljes terjedelmére fedezetet biztosítanak és segítenek a kockázatkezelésben és az eszközök védelmében. A környezeti felelősségbiztosítás számos kockázatra és szektorra terjedhet ki, köztük a környezetszennyezés jogi felelősségére, valamint a szabályozói közegeből eredő környezeti felelősségre. Segítségével az esetleges környezetvédelmi károk helyrehozása is biztosított. Léteznek karbon-hozzájárulást tartalmazó utazási biztosítások is, amelyek az utazás (legfőképp légi) következtében keletkező szén-dioxid kibocsátást igyekeznek ellensúlyozni. Ez alapvetően némi biztosítási díjnövekedéssel jár, azonban a plusz kiadás jó célt szolgál, hiszen a biztosítótársaság felajánlja a befizetett díj egy részét egy környezetvédelmi szervezetnek. Az említett és hasonló jellegű biztosítási termékek kínálata a biztosítók számára több közvetlen előnyt is jelenthet: márkamenedzsment, PR és reputáció szempontjából pozitív hatása lehet a zöld profilú vállalatoknak, a tudatos ügyfelek edukálása kockázatsökkenést hoz és bizonyos szektorokban megnövekedett piaci részesedés is elérhető. (Zona és mtsai, 2014)

A zöld biztosítási termékek piaca előreláthatóan tovább fog nőni, egyrészt a lakosság környezettudatosságának fejlődése, másrészt a várható kormányzati ösztönzők következtében. Még sok a fedezeti hiányosság, de a szükséges szakértelem felépítéséhez is időre van szükség. Azok a biztosítók, amelyek időben tudnak innovatív megoldásokat kínálni ezen a folyamatosan változó és bővülő területen, minden bizonnyal piaci előnyt szerezhetnek versenytársaikhoz képest. (Zona és mtsai 2014)

A biztosítók számára fenntarthatósági téren kiváló követendő példa lehet az angol Naturesave Insurance. A vállalat több téren is kiemelkedően jár el: lakás- és utasbiztosítása díjbevételének 10%-át jótékonyági szervezetének, a The Naturesave Trust-nak ajánlja, hogy hozzájárulhasson környezet- és természetvédelmi projektekhez az Egyesült Királyságban. 2019 áprilisa óta zajlik egy faültetési projekt a cég és a Trees For Life jótékonyági szervezet által koordinált erdősítési program keretében: minden új biztosítási kötvény után ültetnek egy fát, ezáltal hozzájárulnak a biodiverzitáshoz és a klímaváltozás elleni harchoz. Az energiahatékonyság növelésére, a hulladék csökkentésére és az üzleti tevékenység ökológiai lábnyomának csökkentésére fókuszál az a környezetvédelmi tanácsadó program, melyet a biztosító KKV-k számára tart, illetőleg az otthonok energiahatékonyabbá tételéért cserébe díjkedvezmények vehetők igénybe. A Naturesave egyedülálló módon építi be a környezettudatosságot működésébe. Az üzleti utazások kizárólag vonattal, néhány esetben autóval bonyolíthatók és csak környezettudatos és etikus szállítókkal működik együtt a

vállalat. Törekszik a karbon-semleges működésre, a tevékenysége által termelt fennmaradó szén-dioxidot pedig a Climate Care szervezet révén kompenzálja. (Naturesave Insurance, 2020)

Ahogy a fentiekből is kitűnik, a biztosítók már most is töreksenek a fenntarthatósági szempontok figyelembevételére. Ugyanakkor a dolgozat leadásával egyidőben kerülnek publikálásra azok az EU-s szabály-tervezetek, illetve iránymutatások, melyek közelebb vihetnek a közös definíciós rendszer értelmezéséhez, és amelyek még biztosítói körökben is alapos értelmezésre szorulnak a továbbiakban. Ilyen például az – biztosító specifikus módon –, hogy mikor számít a biztosítási tevékenység – nem-élet biztosításokra vonatkozóan – fenntarthatónak. Az előzetesen megismert szövegtervezet ezt az alábbi elvárások teljesüléséhez köti:

1. A biztosító modellezi és beárazza a klímakockázatot, olyan korszerű technikát alkalmaz, ami megfelelően reflektál a klímaváltozás kockázatára, és nem csak historikus trendekre támaszkodik, ezáltal törekszik a kockázat csökkentésére.
2. A termékdesign figyelembe veszi a biztosított kármegelőzési intézkedéseit (alacsonyabb díj által), ezekre a vonatkozásokra az értékesítés is felhívja a figyelmet.
3. Innovatív fedezetet kínál klímakockázattal kapcsolatos eseményekre.
4. A káradatok jelentős hányadát elérhetővé teszi (ingyen) külsősök számára is, beleérve a hatóságokat és a tudósokat.
5. Egy katasztrófa-helyzet után magasszintű kárrendezést biztosít. (Interjú Lencsés Katalinnal)

További feltétel, – ami a jelentős károkozás elkerülését szolgálja – hogy a fedezet nem terjedhet ki fosszilis fűtőanyagok kitermelésére, szállítására, gyártására, illetve olyan járművek, vagyontárgyak biztosítására, melyek ilyen célt szolgálnak.

3.3. Fenntarthatóság a bankoknál

Az MNB által 2019 áprilisában végzett felmérés azt mutatja, hogy nagy különbségek vannak a pénzüintézetek felkészültségében. A kutatás a magyar hitelintézetek fenntarthatósággal való kapcsolatát vizsgálta, a megkeresett bankok 67,74%-a vett részt, ezek „a teljes bank-szektor mérlegfőösszegének 77,35%-át képviselik”. Az önkéntes kérdőív eredményei szerint eltérések tapasztalhatók a fenntarthatósági szempontok megjelenésében a bankok stratégiájában és vállalatirányításában, de (egy bankot kivéve) ezek nem kapnak kardinális szerepet. A kutatásban résztvevő bankok nagyobb része nem rendelkezik speciális fenntarthatósági stratégiával, azonban az elmondottak alapján több pénzüintézet is megkezdte

annak megalkotását. A banki nyilatkozatok alapján elmondható, hogy a fenntarthatósági stratégiával nem rendelkezők is figyelembe veszik a fenntarthatósági szempontokat a döntési mechanizmusok során, külön megfigyelhető ezen belül a klímavédelmi kritériumok súlyának évről-évre történő emelkedése. Kiemelendő, hogy a válaszadó hitelintézetek többsége a banki működésben bevezetett környezetkímélő megoldásokon túl elismerte felelősségként a környezettudatosság terjesztését is, valamint az aktív részvételt az energiahatékonyságot és megújuló energiatermelést célzó beruházások finanszírozásában. A bankok 95%-a szerint a bankrendszernek a klímaváltozási kérdésekre nagyobb hangsúlyt kellene fordítania. (MNB, 2019)

Az MNB 2019 decemberében programot indított a hazai hitelintézetek energiahatékony lakáshitelei arányának növelése érdekében. Mivel a zöld lakáshitelek kockázata alacsonyabb más hasonló konstrukcióhoz képest, az MNB a bankok számára alacsonyabb tőkekövetelményt ír elő, amennyiben azok legalább 0,3 százalékpont mértékű kamatkedvezményt biztosítanak ügyfeleiknek a futamidő végéig. Energiahatékonyak azok a hitelek minősülhetnek, amelyek célja legalább „BB” besorolású lakóépület építése, vagy adásvétele, vagy például a következő korszerűsítési intézkedések: napelem, vagy napkollektor telepítése, geotermikus hőszivattyú telepítése, szélturbina telepítése, energiahatékony világítástechnika telepítése, hőszigetelés, alacsony vízfelhasználású rendszerek telepítése stb. A programban 2024. december 31-éig vehetnek részt a bankok. (MNB, 2020c)

3.3.1. A Budapest Bank

A **Budapest Bank** 100%-ban magyar tulajdonú cégcsoport, további tagjai a Budapest Alapkezelő Zrt., a Budapest Lízing Zrt., és a Budapest Eszközfinanszírozó Zrt. A bank honlapján nem érhető el fenntarthatósági jelentés, azonban a 2019. Éves pénzügyi kimutatás 8. fejezetében (Nem pénzügyi jelentés), a „Társadalmi felelősségvállalás” részben található információ a témában. Ebben úgy fogalmazzák, hogy a cég a társadalmi felelősségvállalást esszenciális kérdésként kezeli, e téren a pénzügyi kultúra fejlesztésére, az esélyegyenlőség biztosítására, a közösségi értékek iránti elkötelezettségre, az önkéntességre, és a környezetvédelemre fókuszálnak. (Budapest Bank, 2020a)

A Budapest Bank 2019-ben indította el a WWF Magyarországgal együttműködve „Zöld Programját”, amely során saját működését kívánja környezetkímélő technológiai megoldásokkal megújítani, 2025-ig célul tűzték ki a szén-dioxid-kibocsátásuk 25%-kal történő

csökkentését. Ennek eléréséhez megújuló villamos energiát használnak a banki épületek energiaszükségletének fedezésére, korszerűsítéseket hajtanak végre az épületek fűtési és légkondicionáló berendezéseiben, saját tulajdonú ingatlanjaik esetében pedig napelemeket telepítenek. A bank elektromos és plug-in hibrid gépjárművekkel kívánja bővíteni flottáját, valamint törekszik a papírfelhasználásának további csökkentésére. Az ügyfelek érzékenyítése érdekében a „Jövőért Álmodók” elnevezésű pályázata keretein belül fennálló környezeti problémákra fenntartható megoldást nyújtó kezdeményezéseket támogatott. (Budapest Bank, 2019)

2020 októbere óta három devizanemben (HUF, EUR, USD) elérhető a Budapest Alapkezelőnél a Budapest Next Fenntartható Környezet Alap, amely célja, hogy olyan cégek részvényeibe fektessen, amelyek termékeik, vagy az általuk fejlesztett technológiák révén képesek hozzájárulni a fenntartható fejlődéshez. A befektetésre kiválasztott cégek esetében vizsgálják a károsanyag kibocsátást, a megújuló energiák használatának arányát, a víz- és hulladékkezelési politikát. Az alap ajánlott minimális futamideje 5 év. A Budapest Bank termékpalettáján is megtalálható fenntartható megoldás: 2019 májusától elérhető kedvezmény alternatív hajtású gépjárművek finanszírozásában. A hiteligényléskor hibrid és elektromos autókra 1 százalékpontos „ügyleti kamatláb kedvezmény” vehető igénybe. Az ajánlat magányszemélyek és vállalatok számára is elérhető, továbbá új és használt autókra is vonatkozik. A program elindulásától 2020 júniusáig 13%-ra emelkedett a hibrid és elektromos autók aránya az összes finanszírozott autóhoz viszonyítva. (Budapest Alapkezelő, 2020; Budapest Bank, 2020b)

A Budapest Bank már az 1990-es években elindította pénzügyi kultúrafejlesztéssel foglalkozó programját, melynek célja a pénzügyi tudatosság növelése a lakosság körében. A pénzügyi és közgazdász képzést a „Budapest Bank az Oktatásért és a Magyar Pénzügyi Kultúráért” Alapítvány támogatja 1991 óta. 2010 óta kompetenciafejlesztő tréningeket és egyéb eseményeket szerveznek és szponzorálnak kifejezetten a női vállalkozók számára a „Dobbantó, Budapest Bank – pénzügyekről nőknek” programsorozat keretében. A bank a kezdetektől fogva részt vesz az European Money Week (Európai Pénzhét) kezdeményezésben, amely 30 ország részvételével zajlik. A Budapest Bank kiemelt társadalmi felelősségvállalási projektje a már húszéves „Törődés Napja” nevű programsorozat, amely során a bank munkatársai önkéntes munkát végeznek országszerte. A vállalat számos egyéb kezdeményezést indított, például a Budapest Bank Budapestért Alapítványt és a Budapest Bank Békéscsabáért Programot. Szakmai elismerést is szerzett a vállalat az elmúlt évben: a Mastercard Év bankja versenyen

2019-ben a Budapest Bank lett az „Év társadalmilag felelős bankja”. (Budapest Bank, 2019; Budapest Bank, 2020c)

3.3.2. A CIB Csoport

A Magyarországon működő **CIB Csoport** (tagjai: CIB Bank Zrt., -Lízing Zrt., -Rent Zrt., - Biztosítási Alkusz Kft. és Recovery Zrt.), amely az olasz Intesa Sanpaolo bankcsoport tagja. 2018-ban a CIB anyavállalatával közösen meghatározta a 2021-ig tartó időszak alapvető stratégiai irányait és célkitűzéseit, melyben a fenntarthatósággal kapcsolatos célok és stratégiák is helyet kaptak, melyeket a CIB Csoport az alaplátásába és a vállalati kultúrájába is szervelesen beépített. A CIB Csoport nagy hangsúlyt fektet a munkavállalók folyamatos képzésére és oktatására, valamint a tehetséggondozásra, amely nemzetközi szintű kezdeményezés. „CIB Spirit” néven számos program megvalósulását támogatják, melyek a munkatársak jóllétét biztosítják. A vállalat a nemek közötti egyensúlyra is törekszik: 2019 végén 2002 főt foglalkoztatott, a vezetők 44,6%-a nő. A „Womentoring” program a női munkavállalók karrierútjának alakítását segíti elő, kiterjed a gyermekvállalás utáni visszatérés és a szakmai előmenetel támogatására is. Nemzetközi egészségmegőrző programjuk révén a munkavállalók a legjobb orvosi ellátáshoz férhetnek hozzá. (CIB Csoport, 2020)

A Csoport 2005 óta minden évben elkészíti a fenntarthatósági teljesítményéről szóló beszámolóját a GRI nemzetközi jelentéstételi útmutatóhoz igazodva. A jelentésben részletes információkat kaphatunk a vállalatok megvalósulásáról, illetve azok státuszáról. A Fenntarthatósági jelentés – a GRI szabvány ajánlása alapján – a lényeges ügyekre („értékteremtés, ügyfélközpontúság, munkatársak, az üzleten túl”) koncentrál, melyeket a CIB maga állított össze. A riport végén megtaláljuk az ENSZ Globális Megállapodás alapelveinek való megfelelést: táblázatba foglalva olvashatunk az emberi jogokkal, munkaügyekkel, környezetvédelemmel és korrupcióellenességgel kapcsolatban. A táblázat az ENSZ alapelveknek megfelelő kinyilatkoztatásokon túl helyenként konkrét, operatív jellegű vállalatokat, illetve megvalósított intézkedéseket is tartalmaz, melyeket könnyen átfordíthatjuk az ESG-elemek alapján. Eszerint találunk a környezetünk védelme témában a működéssel kapcsolatban hozott intézkedéseket, (például a pazarlás és hivalkodás elkerülése, energia- és vízfelhasználás optimalizálása és csökkentése, fűtési-hűtési rendszerek energiahatékony cseréje, szelektív hulladékgyűjtés, napkollektorok használata, környezetbarát, újrafelhasznált anyagok és technológiák elvárása beszállítók esetében is); és társadalmi célt megvalósító

intézkedéseket (például munkavállalói érdekképviselet működtetése, nemek közti egyenlőség a munkavállalásban és javadalmazásban, megváltozott munkaképességű munkavállalók alkalmazása, törekvés az egyenlő bánásmód biztosítására az ügyfélkiszolgálásban például akadálymentesítéssel), valamint a vállalatvezetés kategóriájába tartozó intézkedéseket (etikus, korrupció- és diszkriminációmentes működés megvalósítása.). A jelentés tartalmazza a bank környezetvédelmi mutatószámainak (energiafelhasználás, CO₂ kibocsátás, megújuló energia, vízfelhasználás, papírfelhasználás) alakulását az elmúlt évekhez viszonyítva, valamint további környezetvédelemhez kapcsolódó programjaikat (például a kerékpárral munkába járás támogatását, a Föld Órája programhoz való csatlakozást.) (CIB Csoport, 2020)

A bank befektetési termékei között szerepelnek a CIB Fenntartható Fejlődés Származtatott Alapjai. E részvényalapok portfóliójában ESG szempontból felelős vállalatok szerepelnek, forint és euró alapon is elérhetők, hozamfizetésük a „STOXX Global ESG Leaders Select 50 Price EUR” részvényindex teljesítményétől függ. További előnye ezeknek a befektetési eszközöknek, hogy a CIB minden jegyzés után fát ültet, így tovább támogatja a fenntarthatóságot. Egy másik termékcsalád a CIB Felelős Befektetések Származtatott Alapjai, melyek a „STOXX Global ESG Leaders Diversification Select 50 Price EUR” indexhez kötöttek és hasonlóan az feljebb említett alapokhoz, forint és euró devizában elérhetőek, valamint ESG szempontból felelősen működő vállalatok részvényeit tartalmazzák. A banknál az alternatív és megújulóenergia-szektor jelentős vállalatainak (egyebek mellett a First Solar Inc., a Tesla Inc. és a Vestas Wind Systems A/S) részvényei is egy befektetési termékben érhetőek el, ez a CIB Alternatív Energia Származtatott Alap, mely közepes kockázatú és 2 év a futamideje. (CIB, 2020a, 2020b, 2020c)

A CIB közösségi szerepvállalása a hátrányos helyzetű csoportok számára történő adományozásokon túl kiterjed a fiatalok pénzügyi tudatosságának fejlesztésére (Pénz7 program) is. A Magyar Élelmiszerbank Egyesület munkáját 2011 óta támogatják minden évben, az adományok gyűjtését a bank munkatársai önkéntes munka keretében végzik. (CIB Csoport, 2020)

3.3.3. A K&H Csoport

A magyarországi **K&H Csoport** (tagjai: K&H Bank, -Biztosító, -Alapkezelő, -Bank Lízing és -Faktor) 2019-ben specializált fenntarthatósági jelentést készített a GRI-G4 indexnek megfelelően. A K&H Csoport egy nagy nemzetközi anyavállalat, a belga KBC Csoport tagja,

mely minden működési országára kiterjedő stratégiájának fő pillérei közé tartozik a „fenntartható növekedés és nyereséges működés”, valamint a helyi társadalom és gazdaság iránti felelősségvállalás. A magyarországi cégcsoport számos irányelvet / szabályzatot használ olyan kérdéseket illetően, mint az üzleti etika, a társadalmi érzékenység, az emberi jogok, valamint a környezeti és ökológiai lábnyom csökkentése. A Csoport rendelkezik korrupcióellenes programmal, melynek két fő célkitűzése: az összeférhetlenség kialakulásának elkerülése érdekében alapelvek megállapítása és valamennyi jogi követelmény teljeskörű megvalósítása érdekében csoportszintű szabályozás megalkotása. A vállalat a beszállítói kapcsán is törekszik a fenntarthatóságra a következő lépések által: olyan szállítókkal való együttműködést szorgalmaznak, akik egyrészt magukra nézve elfogadják az ENSZ Globális Megállapodásában foglalt alapelveket, másrészt termékeikkel és/vagy szolgáltatásaikkal elősegítik a K&H fenntartható fejlődését. A Csoport nagy értéknek tekinti munkavállalóit, így igyekeznek az ő igényeiket és a vállalat érdekeit összehangolni, továbbá biztosítani a megfelelő munkakörnyezetet, a munkavállalók szakmai fejlődését, illetőleg a munka és magánélet közötti harmónia megvalósítását. Hagyományos és elektronikus képzési lehetőségeket kínálnak az alkalmazottak fejlődésének érdekében. A nemek egyenjogúsága is a vállalatcsoport alapvető értékei közé tartozik, a kinevezések kizárólag szakmai alapon történnek. Ezt mutatja a „Top150” körben a női vezetők 40% körüli aránya, illetve az alacsonyabb vezetői szinten tapasztalható 50% feletti arányuk. A K&H akadálymentesítési stratégiája 2020-ra azt a célt tűzte ki, hogy fizikai és online csatornáinak akadálymentesítését befejezi. (K&H Csoport, 2020)

A vállalat a működésébe is beépíti a környezetvédelmi törekvéseit, például 2015-höz képest 59%-kal csökkentette az egy főre jutó szén-dioxid-kibocsátást, 32%-kal csökkent a vízfogyasztás, 15%-kal kevesebb a K&H Csoport összes energiafelhasználása, valamint 9%-kal kevesebb a hulladéklerakóra és hulladékégetőbe kerülő hulladékuk. A tavalyi évben kezdték meg a szelektív hulladékgyűjtést 11 fiókban, valamint 2015-höz viszonyítva 2019-ben a papírfelhasználás 32%-os volt. Naplemek által összesen 62.059 kWh áramot termelt a cég három helyszínen – Kisvárdán, Gyöngyösön, valamint a budapesti székházban –, amely 12%-kal több mint 2018-ban. A K&H Bank ügyfeleinek 77%-a elektronikus úton kapja meg folyószámla kivonatát, illetőleg a hitelkártya kivonatok 85%-a kerül ilyen módon kiállításra. További környezetbarát lépéseket is tesz a Csoport: a székházakban szelektíven gyűjtik a hulladékot, a bevont hitelkártyákat környezetbarát módon semmisítik meg és igyekeznek a logisztikai tevékenység (szállítás, utazás) környezetterhelő hatását csökkenteni modern

technika segítségével. A 9 éve átadott új székház fenntarthatóan működik: a nagy üvegfelületek a napfény 60%-át engedik be, ezáltal csökkent az áramfogyasztás, megújuló energiákat és környezetkímélő berendezéseket használnak. A központi iroda megkapta a nemzetközi LEED épületenergetikai minősítés arany fokozatát, mely egyedülálló a magyarországi irodaházak között. (K&H Csoport, 2020; K&H, 2020d)

2019-ben a K&H Bank két új fenntartható befektetési termékkel jelent meg a piacon: a K&H Fenntartható Fejlődés Vegyes Alapok Alapjai olyan országokat, illetve vállalatokat támogatnak, amelyek tevékenységük környezetre és társadalomra gyakorolt hatásainak figyelembevételével járulnak hozzá a fenntartható jövőhöz, továbbá megfelelnek a KBC Csoport erre vonatkozó szigorú befektetési szabályainak. A két alap különbsége a kockázati besorolásukban rejlik: az egyik óvatos, míg a másik dinamikus jelzőt kapott. Tetszőleges összeg fektethető be, a javasolt időtáv minimum 6 év. További fenntarthatósági termékek közé tartozik a K&H Öko Alapok Alapja, mely olyan vállalatok értékpapírjaiba történő befektetést kínál, amelyek „alternatív energiával, vízkezeléssel, és a klímaváltozás kedvezőtlen hatásainak csökkentésével is foglalkoznak”. Az alap merész kockázati besorolású, a javasolt befektetési időtáv legalább 8 év. A KBC Eco Fund Impact Investing forint és euró alapon is elérhető és olyan vállalatokba történő befektetést jelent, melyek „termékeikkel, szolgáltatásaikkal pozitív társadalmi, környezeti hatást gyakorolnak a világra”. E részvényportfólióba történő befektetés szintén minimum 8 évre javasolt és a besorolása merész. Az alap összetételének meghatározásában egy független szakértői csoport is részt vesz és a cégek fenntarthatósági teljesítményét folyamatosan ellenőrzik. (K&H, 2020a, 2020b, 2020c)

Olyan fiatal hazai agrárszakemberek tanulmányát és kutatómunkáját támogatják a „K&H a fenntartható agráriumért ösztöndíjpályázat” keretein belül, akik a mezőgazdaság hosszú távú, fenntartható fejlődéséért dolgoznak. A K&H számos társadalmilag hasznos kezdeményezést indított / folytatott tovább a 2019-es évben. Ezek egyike a K&H Családi vállalkozások kiválósági díj (FOB) és a Start it @K&H (startup inkubátor program). A K&H Gyógyvarázs program 16 éve működik, ennek égisze alatt műszerbeszerzési pályázatokat indítanak, melyek keretein belül eddig összesen 681 millió forint értékű műszert adományoztak gyermekegészségügyi intézményeknek. A mesedoktorok programban több mint 70.000 önkéntes regisztrált már, összesen 20.000 kórházi meseolvasás valósult meg beteg gyermekek számára. A bank számára fontos kérdés az egészség, azon belül is a sport. A K&H mozdulj! kezdeményezés 2006-ban indult, tavaly paralimpiai kártyaprogramjában összesen 23 millió forint értékű ösztöndíjat osztottak ki parasportolók között. (K&H Csoport, 2020)

A K&H tavaly elnyerte az MNB Zöld Bank Díját, mivel napenergia-finanszírozásban, és környezetirányítási rendszere alapján is kiemelkedő, valamint a CSR Hungary Díj „A felelős és fenntartható vállalatért” kategóriát. Az előbbi díjat egy 15 évre szóló projektfinanszírozási megállapodás – a holland székhelyű Photon Energy vállalattal – hozta el a banknak. 2019 elején indult a projekt, melynek keretében 3 helyszínen (Fertődön, Tiszakécskén és Almásfüzitőn) összesen 17 naperőmű épül Magyarországon. (K&H Csoport, 2020; K&H, 2020e)

3.3.4. Az OTP Csoport

Az **OTP Csoport** több mint 100 leányvállalattal rendelkezik és Európa 12 országában van jelen – nevezhetjük regionális multinak – összesen 1773 bankfiókot üzemeltetve. A Csoport munkavállalóinak száma több mint 40.000. Az OTP Csoport Fenntarthatósági jelentése a GRI Szabványnak megfelelően készült, az adatokat OTP Bank, illetve OTP csoportszinten adják meg, azonban számos kategóriában nincs országok közötti bontás, ami az információk értékelését korlátozza. A Csoport fenntarthatósági megközelítésében az etikus pénzügyi szolgáltatásnyújtás mellett a klímaváltozást és környezetvédelmet, valamint a kiberbiztonsági megfelelést említi meg legfontosabb tényezőként. Az érintettek elvárásainak feltérképezésére a Csoport 2018-ban készített egy felmérést, amit stakeholder elvárásokként értelmezhetünk, az itt feltárt kategóriák megjelennek a jelentésben. Az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljait elismerve, a jelentés tartalmazza az OTP Csoport legfontosabb hozzájárulásait a stabilitás, adófizetés, hitelezés, pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés, pénzügyi kultúrafejlesztés, környezet, foglalkoztatás, valamint közösségi célok megvalósításához. A Felelősségvállalási stratégiát a jelentésben három fő részre bontják: felelős szolgáltatóként a szolgáltatásminőség fejlesztését, a transzparenciát és az elérhetőséget említik kulcskérdésként; felelős munkáltatóként a jólképzett és elégedett munkavállalók érdekében a képzést és a bevonást helyezik előtérbe; míg a társadalmi szerepvállalás kategóriájában az edukációt és szemléletformálást, az értékteremtést és megőrzést, valamint az esélyteremtést és közösségépítést említik. (OTP Csoport, 2020)

Az etikus, egyenlő esélyeket biztosító foglalkoztatás megvalósítását is célul tűzte ki az OTP Csoport, melyet az újonnan integrált leányvállalatokra vonatkozóan is ki kíván terjeszteni. A nemek közötti egyenlőség fontosságát hangsúlyozzák, de a közzétett adatok alapján ezen a téren nagy eltérés mutatkozik az egyes országokban. Magyarországon például sem az igazgatóságban, sem a menedzsmentben nincs női tag. Az „egyenlő munkáért egyenlő bér” elv

is hangsúlyosan jelenik meg, de a részletes adatok itt is azt mutatják, hogy van még teendő ezen a területen. (OTP Csoport, 2020)

A Csoporthoz tartozó vállalatok működésük során is törekednek a környezetkímélő megoldások minél szélesebb körben történő bevezetésére, céljaikat az energiafelhasználás, a hulladékgazdálkodás, a szén-dioxid-kibocsátás és a beszerzés kategóriákra bontották. Az irodaházak energiahatékony működtetése érdekében beruházásokat hajtanak végre a világítás, hűtés-fűtés korszerűsítésére, ahol lehetséges napkollektorok telepítését is támogatják. A hulladékgazdálkodás szerves része a papírintes működés elterjesztése (többek között az elektronikus számlakivonatok arányának fokozatos növelésével, és a digitális megoldások kialakításával), és a szelektív hulladékgyűjtés. Az üzleti utazások optimalizálása révén is van mód erőforrás megtakarításra, digitális megoldások választásával a személyes találkozók kiváltás érdekében. (OTP Bank, 2020)

A jelentésben az energiafogyasztásról, valamint a CO₂ kibocsátásról idősoros adatokat közölnek, de mivel itt több ország összesített értékét látjuk, az értelmezésük nehéz. Az egy munkatársra jutó összesített energiafogyasztás az OTP Banknál enyhén csökkenő tendenciát mutat, az OTP Csoport esetében viszont jobban ingadozik, bár alapvetően alacsonyabb szinten van. A társadalmi felelősségvállalás is megjelenik a működésben: az akadálymentesítés megvalósítása érdekében a fogyatékossgal élő személyek számára továbbfejlesztették a kiszolgálás feltételeit (akadálymentesített bankfiókok, ATM-ek Braille-írással, tolmácsszolgálat, valamint jelnyelvi képzés a banki dolgozók számára a hallássérült ügyfelek kiszolgálásához). (OTP Csoport, 2020)

Az OTP Csoport termékeinek széles köre járul hozzá lényeges társadalmi célokhoz (például lakhatás, vagy öngondoskodás). A lakhatás témakörén belül ide sorolhatjuk például a magánszemélyek, lakásszövetkezetek és társasházak részére elérhető, környezetvédelmi célokat szolgáló hitelkonstrukciókat is. Az öngondoskodás megvalósítása érdekében felelős befektetési alapot kínál az OTP Alapkezelő „OTP Klímaváltozás 130/30 Alap” néven: azon fejlett és feltörekvő piaci vállalatok részvényeibe nyújtva ezáltal befektetési lehetőséget, amelyek a klímaváltozás hatását csökkenteni kívánó irányelvek, jogi szabályozások és gazdaságpolitikai változások nyertesei lehetnek. A környezeti fenntarthatóságot az OTP a megújuló energiák hasznosítására létrejött projektek és a hasonló témájú állami beruházások finanszírozásával is támogatja. (Külföldi példa: „Gondolkodj zölden” néven indítottak hitelkonstrukciót Horvátországban a hibrid és elektromos autók hitelezésére.) Magyarországon az OTP Bank Green corridor (Zöld folyósó) folyamata segíti egyszerűsített hitelezéssel az elő-

és társfinanszírozást. A fentiekén túl az OTP Bank további társadalmi és környezeti előnnyel bíró projektet is finanszíroz speciális hitelkonstrukciókkal (például naperőmű és szélenergia projektek). (OTP Csoport, 2020)

A közösségi szerepvállalás terén az OTP Csoportot sokrétű tevékenység jellemzi. Az OTP Bank az egyik legtöbbet adományozó pénzügyi intézet Magyarországon, a társadalom számos területét támogatják a legváltozatosabb formában. Szemléltetésül néhány ilyen jellegű tevékenységük: pénzádományok gyűjtése, együttműködés civil szervezetekkel, Humanitás Szociális Alapítvány: egészségügyi, oktatási és egyéb szociális nehézségek megoldása rászorulóknak esetében, ösztöndíj pályázatok, orvostechnikai eszközök adományozása, leselejtezett de működőképes informatikai eszközök adományozása; UNICEF „Rajtad áll a jövőd” program: a munkavállalás terén hátránnyal induló fiatalok támogatása, Prima Primissima Alapítvány és Díj a kultúra támogatására és kulturális teljesítmények elismerésére; sport utánpótlás nevelés támogatása. (OTP Csoport, 2020)

Az elektronikusan végezhető ügyintézés és fizetés bővítése megkívánta az ügyfelek edukációját, amit az OTP bankfiókokban elhelyezett Digitális Pont segítségével és a banki munkatársainak közreműködésével oldottak meg. A Csoport marketingkommunikációja során törekszik az ügyfelei szemléletének formálására, a sokatmondó „Túlfogyasztás helyett gondoldj inkább a jövődre!” szlogen 2019 végén a Black Friday időszakában jelent meg. A kampány megalapozásaként kutatást végeztek a meggondolatlan költségek okainak és mértékének feltárására. Kiemelt szerepet tulajdonítanak a fiatalok pénzügyi edukációjának, melyet az OTP Fáy András Alapítvány keretében valósítanak meg. (OTP Csoport, 2020)

A fenntarthatósági jelentésben helyet kapott több ESG-minősítő cég által készített besorolás is. Az MSCI értékelésében az OTP Bank 2019-ben a korábban kapott „BBB” minősítésről „A” minősítésűvé lépett elő, 6,74 pontszámmal. Az értékelés alapján az OTP az iparági átlaghoz képest valamivel jobban teljesített a pénzügyi rendszer stabilitása, a humántőke fejlesztése, a pénzügyi termékek biztonsága és a pénzügyekhez való hozzáférés terén. A Sustainalytics ESG Kockázatértékelésben az OTP Bank összességében közepes besorolást kapott, 27,76 pontszámmal. Ez közepes kockázati kitettséget, és az ESG szempontok alapján lényeges kérdések átlagos kezelését jelenti az elvégzett vizsgálatban. A bank a személyes adatok védelme és biztonsága kapcsán, illetve az üzleti etika terén teljesített a legjobban. A Vigeo Eiris minősítési és kutatási ügynökség 71%-osnak ítélte az OTP Bank működését a 2019. évi eredményei alapján, mely kismértékben a szektorátlag feletti. (OTP Csoport, 2020)

A jelentésben olvashatunk az OTP Bank, illetve OTP Csoport 2019. évi díjairól is, melyek közül kiemelném az ESG szempontból talán legrangosabb, MNB által tavaly alapított és összesített kategóriában elsőként az OTP-nek ítelt „Zöld Pénzügyek Díjat”. Említésre méltó még az „Év Alapkezelője díj”, melyet a zöld iparágakban tevékenykedő vállalatok részvényeibe fektető OTP Klímaváltozás 130/30 Alap már negyedik alkalommal nyert el. (OTP Csoport, 2020)

3.4. A vizsgált pénzügyi vállalatok összehasonlítása egyes fenntarthatósági szempontok alapján

A 3. táblázatban összegyűjtöttem a 3.2. és a 3.3. alfejezetekben megvizsgált pénzügyi vállalkozások néhány 2019-es évre vonatkozó fenntarthatósági adatát.

3. táblázat: A vizsgált pénzügyi vállalkozások 2019. évi fenntarthatósági adatai

	Biztosítók				Bankok			
	Aegon	Allianz	Generali	Posta Biztosító	Budapest Bank	CIB	K&H	OTP
Adatszint*	1	1	1	3	2	2	2	1
Munkavállalók száma (fő)	23.757	147.000	71.936	n.a.	3000	2002	4000	37.508
Fenntarthatósági jelentés hatóköre (országok száma)	20	70	50	1	1	1	1	12
Nők aránya a munkavállalók között	49%	51%	51%	n.a.	n.a.	74%	n.a.	74%
Nők aránya a felsővezetésben	29%	31%	38,4%	33%	n.a.	44,6%	40%	19%
Megújuló energia aránya a teljes energiafogyasztáshoz viszonyítva	75%	49%	55%	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
CO ₂ kibocsátás (t)	59.275 (CO ₂ e)	334.033	59.945 (CO ₂ e)	n.a.	n.a.	7009	n.a.	68.265
Munkavállalók képzésére fordított összeg (EUR)	17 M	85 M	60,3 M	n.a.	n.a.	n.a.	1,43 M **	5,6 M **
Papírfelhasználás (t)	n.a.	10161	4626,7	n.a.	n.a.	115,8	n.a.	3099
Társadalmilag hasznos kezdeményezésekre költött összeg (EUR)	9 M	24,8 M	12,2 M	n.a.	n.a.	0,039 M **	n.a.	11,59 M **

*Jelmagyarázat: 1 - nemzetközi csoportszintű, 2 - magyarországi csoportszintű, 3 - egyéni. **2020. 12. 08-ai Coinbase HUF-EUR árfolyamon. Forrás: saját szerkesztés.

Fontos megállapítani a vállalatok által közölt adatok hatókörében tapasztalt eltéréseket: négy cég esetében (Aegon, Allianz, Generali, OTP) nemzetközi csoportszintű fenntarthatósági stratégia és jelentés érhető el, melyet az anyavállalat állított ki és a hazai leányvállalat/leányvállalatok implementálnak, a fenntarthatósági adatok a teljes cégcsoportra vonatkoznak. Három vállalatnál (Budapest Bank, CIB, K&H) a nemzetközi cégcsoport alá tartozó hazai cégcsoport fenntarthatósági adatait vizsgáltam. (Tehát például a CIB esetében az olasz Intesa Sanpaolo Csoport alá tartozó, magyar CIB Csoport által kiadott fenntarthatósági jelentés került elemzésre.) Továbbá egy vállalat esetében (Posta Biztosító) egyéni vállalatszintű adatok álltak rendelkezésemre. Ennélfogva nagy eltérések tapasztalhatók a vállalatok fenntarthatósági teljesítményében, melyet a táblázat tükröz. Az adatok nehezen összehasonlíthatók, ezért érdemes a leginkább hasonló méretű (munkavállalók száma alapján) vállalatokat összevetni, így három kategória alakul ki:

1. Allianz és Generali (Elengedhetetlen megjegyezni, hogy bár a Generali áll a legközelebb az Allianzhoz mind a munkavállalók, mind az országok számát tekintve, így is megközelítőleg fele annyi munkavállalót foglalkoztat, mind az Allianz és 20-al kevesebb országban van jelen.)
2. Aegon és OTP
3. Posta Biztosító, Budapest Bank, CIB és K&H (Előbbi kettőről csekély információ érhető el.)

A vizsgált vállalatoknál a nők aránya három biztosítótársaság esetén körülbelül a munkavállalók felét teszi ki, míg két bank esetében pontosan 74%. Az egyik bank, a CIB esetében az adat szűkebb körre (hazai csoportszintre) vonatkozik, így akár ennek is betudható a lényegesen nagyobb arány, azonban az OTP nemzetközi cégcsoportként – az Aegon Csoportot némileg meghaladó munkavállalói számmal – kiemelkedő a nők foglalkoztatásában. A felsővezetők között a nemek megoszlása ugyancsak változatos képet mutat. Fontos megjegyezni, hogy néhány cégnél külön közölték az igazgatóságban és a felsővezetésben dolgozó nők arányát, néhány vállalatnál menedzseri szinten volt elérhető ez az adat, és olyan is akadt, ahol egyszerűen „vezetői” szinten. E meghatározások nem egyértelműek és nehezen összehasonlítható, hogy tulajdonképpen milyen körre terjed ki a százalékos adat. A két legnagyobb vizsgált vállalat – az Allianz és a Generali – esetében 31 és 38,4% a nők aránya a felsővezetők között, míg a méretüket tekintve második kategóriába tartozó Aegon és OTP között látványosabb a különbség: 29 és 19%. Érdekes, hogy az OTP Csoport összes munkavállalója tekintetében rendkívül magas a nők aránya, azonban – az előbbieknél –

nagyon kevesen tartoznak a felsővezetők közé. A harmadik kategóriában a CIB és a K&H hasonlóan teljesít e kérdésben (44,6 és 40%), azonban a Posta Biztosító kissé elmarad: a vállalatnál a női felsővezetők 33%-ot tesznek ki.

A megújuló energia aránya a teljes energiafogyasztáshoz viszonyítva három vállalat jelentésében szerepelt, az első kategóriába tartozó vállalatoknál ez az érték 50% körüli, míg az Aegon-nál a teljes energiafogyasztás háromnegyede megújuló energiából származik, ami kiemelkedő. Szén-dioxid kibocsátásban ugyanakkor az utóbbi vállalat arányaiban rosszabbul teljesített 2019-ben, hiszen a nála lényegesen nagyobb Generali hasonló értéket produkált – mindkettő hozzávetőleg 59.000 CO₂e tonnát. Ebben a kérdésben szintén problémás az értékek összehasonlítása, mivel az Allianz, a CIB és az OTP eltérő mértékegységet használ (tonna) jelentésében.

A társadalmilag hasznos kezdeményezésekre költött összeg terén az Allianz a vezető, közel 25 millió euróval a tavalyi évben, azonban kiemelendő, hogy az OTP méretei arányában rendkívül magas összeget – csaknem a Generali által adományozott összegnek megfelelő – 11,9 millió eurót adott ki 2019-ben társadalmi célokra, ezzel több, mint 2 millió euróval meghaladta a hasonló méretű Aegon-t. A kisebb vállalatok közül csak a CIB közölt ilyen jellegű információt, a csoport 39.000 eurót fordított jótékonyásra tavaly.

ÖSSZEGZÉS, KÖVETKEZTETÉSEK

A dolgozat első fejezetében a fenntartható finanszírozás és az ahhoz tartozó fogalmakat (például zöld pénzügyek – green finance, valamint fenntarthatósági pénzügyek – sustainable finance) vizsgáltam. Ezek alapján arra a megállapításra jutottam, hogy jelenleg nem létezik egységes definíciós rendszer, tehát nincsen mindenki által elfogadott „zöld” meghatározás. Ezt tökéletesen szemlélteti, hogy ma a piacon számos ESG-minősítő cég van, melyek mind saját módszertanuk alapján sorolják be a vállalatokat fenntarthatósági szempontok szerint. A besorolási rendszerekben – ahogy a 2. fejezetben megállapításra kerül – nincsenek standardok, gyakran egészen más tényezőket priorizálnak az adott vállalat fenntarthatósági értékelésekor ezek a minősítők, így teljesen eltérő és összehasonlíthatatlan eredmények szülehetnek. Gyakorlatilag az „ahány ESG-minősítő, annyi módszertan” elve érvényesül. Ez rengeteg kérdést vetett fel és bizonytalanságot eredményezett a dolgozat készültekor a teljes téma tanulmányozásában. A kereteket megadó rendszer hiányában számtalan megközelítés létezik arra vonatkozóan, hogy mi számít fenntarthatónak, így kijelenthetjük, hogy jelen pillanatban a fenntartható finanszírozás mint pénzügyi megközelítés közel sem kiforrott, nagyon képlékeny téma.

A piacok fejlettségében is különbségek figyelhetők meg: míg a nyugati piacokon (Észak-Amerikában, Nyugat-Európában), továbbá Kínában számottevő a zöldkötvény- és zöldhitel-kibocsátás, évről-évre rohamosan nő a piac, addig hazánkban nemrégiben indultak kezdeményezések, például az MNB Zöld Programja, az idén nyáron kibocsátott szuverén zöld magyar államkötvény, illetve néhány pénzügyi vállalat termékei révén.

A második fejezetben az ESG szemléletet tanulmányoztam, ami tulajdonképpen a vállalatok fenntarthatósághoz való hozzáállását és hozzájárulását vizsgálja, jellemzője, hogy a fenntarthatóságot három alapvető részre bontja – a környezetre gyakorolt hatás és annak csillapítására tett intézkedések („E” pillér), társadalmi tudatosság és a vállalat környezetében található közösségek, valamint a társadalom egészére gyakorolt hatás („S” pillér), illetve a döntéshozatali mechanizmusok a vállalatirányításban („G” pillér).

Az Európai Unió fenntartható finanszírozási jogszabálysomagja a fent említett kérdések és bizonytalanságok elosztatására megoldást nyújthat, megteremti majd az egységes standardokat, és ígéretes változásokat hozhat el a fenntartható pénzügyek kapcsán az EU-ban. Ugyanakkor a jogszabályok hatályba lépéséig még hónapokat, sőt némelyik esetében több mint egy évet is várunk kell, továbbá a dolgozat készültekor még maguk a szabályozások is formálódnak: a

második szintű rendelkezések pontosítása még zajlik. Tehát jelenleg nincsenek pontos ismereteink arról, hogy minek és hogyan kell majd megfelelniük a pénzügyi vállalatoknak, azonban az első megfelelési határidő vészesen közeleg: 2021 márciusa a Közzétételi rendelet esetében, melynek fogalomrendszere a Taxonómia rendeleten alapszik. A jogszabályok hatályba lépésüket követően változásokat hozhatnak a piacra: nemcsak a fenntartható finanszírozás ösztönzése által, hanem úgy is, hogy a jelenleg – különböző címkék és tanúsítványok által – zöldnek „kikiáltott” pénzügyi termékek és megoldások esetlegesen kikerülnek a zöld kategóriából, amennyiben azok nem felelnek meg az új, egységes definíciós rendszernek. Tehát ami ma még „zöld”, az a közel jövőben könnyen válhat „nem-zölddé”.

A harmadik fejezetben a magyar piacon (is) tevékenykedő bankok és biztosítók fenntarthatósági tevékenységét vizsgáltam. Tapasztalatom szerint a legtöbb vállalat hasonló intézkedéseket tesz működésében a fenntarthatóság – főként a környezetvédelem – jegyében: szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékos berendezések és LED izzók használata, papírhasználat csökkentésére való törekvés, üzleti utak csökkentése – azóta a koronavírus hatására ez utóbbi még inkább jellemző –, illetve számos vállalat saját napelem rendszerrel rendelkezik, ezáltal részben megújuló energiát használ. A munkatársak megbecsülése, az esélyegyenlőség és az alkalmazotti sokszínűség szintén visszatérő elem volt a vállalatok stratégiájában, továbbá a stakeholderek és a társadalom egésze iránt érzett felelősségtudat is jellemző, ennek fényében valamennyi vállalat részt vesz a társadalom kiszolgáltató rétegei számára célzott kezdeményezésekben – adományozás, jótékonyági események szervezése, projektek és pályázatok indítása, finanszírozás stb. által. Vállalatirányítási szinten kiderül, hogy a vizsgált vállalatok foglalkoznak a fenntarthatósággal – némelyik stratégiájának alappillérei közé tartozik –, a döntéshozatalba is beépül, főként befektetési és finanszírozási döntések esetében. Ezt az is mutatja, hogy a vállalatok egy része különféle szabályzatokkal – például felelős befektetési és kockázatvállalási iránymutatásokkal, környezetvédelmi és etikai kódexekkel – rendelkezik.

Alapvetően megállapítható, hogy a vizsgált pénzügyi vállalatok fenntarthatósági tevékenységei és az azokról készült jelentések minőségükben nagyban eltérnek. A közzétett információk széles skálán mozognak, egészen az olyan PR hangvétellű, stratégiai témájú közleményektől – melyek hangoztatják, hogy a vállalat számára fontos a fenntarthatóság, de ez megmarad célkitűzés szintjén, konkrétumok csak elvétve találhatók benne –, a teljeskörű, részletes fenntarthatósági jelentésekig – melyekben egzakt adatokat találhatunk az adott vállalat operatív fenntarthatósági tevékenységéről. Véleményem szerint ezek a különbségek főként

abból fakadnak, hogy a vállalat egy nagy nemzetközi cégcsoport leányvállalata-e (ami azt jelenti, hogy tulajdonképpen kap egy követendő stratégiai irányt és akár operatív megoldásokat is, amiket hazai szinten implementálnia kell), vagy egy kisebb, egyedülálló vállalat (amelynek saját magának kell, vagy kellene megtalálnia az utat, a fenntarthatósági szempontok beépítésére tevékenységének minden szintjén).

Termékszinten egyebek mellett a befektetési alapokban találkozhatunk a fenntarthatóság gondolatiságával, a vizsgált bankok, illetve a vállalatokhoz kapcsolódó alapkezelők számos ilyen jellegű terméket kínálnak, azonban jelenleg nem mindegyikük termékpalletájában szerepel. Kutatásom szerint az általam megvizsgált 4 bank összesen 8 befektetési alapot – a CIB és a K&H 3-3 alapot, a Budapest Bank és az OTP pedig 1-1-et – kínál a magyar piacon, mely valamilyen fenntarthatósági célt is szolgál. Ezen kívül a vizsgált bankok közül egy nyújt kamatlábkedvezményt hibrid és elektromos autók finanszírozásában. A biztosítótársaságok alapvető foglalkozási körükből adódóan részt vesznek a fenntarthatóságban: élet-, baleset, nyugdíjbiztosításokat, megtakarításokat, felelősségbiztosításokat, agrárbiztosításokat stb. nyújtanak, melyek mind köthetők valamilyen módon a fenntarthatósághoz. Mindemellett a fejezetben tanulmányozott biztosítók mindegyikénél megtalálható az előbbiekhöz képest közvetlenebb módon a fenntarthatósághoz köthető biztosítás: az Allianz, a Generali és Posta Biztosító különböző típusú otthonbiztosítási csomagokat ajánl megújuló energiát használók számára, az Aegon pedig használatalapú casco biztosítást, amely szintén támogatja a környezettudatosságot (ld. 3. fejezet). Érdekes eredmény azonban, hogy a vizsgált biztosítók közül három is rendelkezik alapkezelő „testvérvállalattal”, de csupán az Aegon Alapkezelő termékpalletáján szerepel ESG befektetési alap. Úgy vélem, hogy ezen a téren van még hova fejlődni, ehhez pedig segítség lehet – ahogyan a 3. fejezetben is kitérek rá – a külföldi piacokon már megtalálható biztosítási megoldások (például speciális elektromos és hibrid gépjárműbiztosítás, karbon-kompenzáló utasbiztosítás stb.) irányába mozdulni.

Szakmai gyakorlatom során a harmadik fejezetben megjelenő MNB által készített fenntarthatósági témájú kutatáshoz hasonló kezdeményeztem a biztosítói szektorban, azonban annak ellenére, hogy a MABISZ támogatását sikerült elnyernem, a biztosítók nem kívántak ebben részt venni a kérdések érzékenysége hivatkozva. A kérdések között például a következők szerepeltek: rendelkezik-e a társaság fenntarthatósági stratégiával, készítene-e fenntarthatósági jelentést, a vállalat működésében és core tevékenységében megjelenik-e a fenntarthatóság gondolata, a hazai vállalat fenntarthatósági tevékenysége eltér-e az anyavállalatétól, beépül-e a döntéshozatalba a fenntarthatóság. A tanulmányozott 4 biztosító

közül 3 nemzetközi cégcsoport tagja, esetükben (tudomásom szerint) nem elérhető a hazai vállalat által készített fenntarthatósági jelentés, a weboldalukon is nagyon szűkös a témába vágó információ mennyisége. Cégcsoport szinten ugyanakkor széles adatmennyiség érhető el, mind a csoportok weboldalán, mind a csoportszintű fenntarthatósági jelentésekben, azokban viszont kifejezetten a magyarországi vállalatokról nincsen szó. Természetesen nagy cégcsoportok révén egyértelműen foglalkoznak a fenntarthatóság kérdéskörével, azonban kérdés, hogy ez a hazai vállalatoknál hogyan nyilvánul meg. A negyedik biztosító éves jelentésében számol be fenntarthatóságáról, de az e téren tett aktivitása jóval kisebb mértékű a többi céghez képest – méretéből, piaci jelenlétéből és kapacitásaiból is adódóan. Véleményem szerint a kérdőív kudarca és a vállalatok fenntarthatósági jelentése alapján feltételezhető, hogy ugyan csoportszinten egyértelműen látszik a törekvés – sok esetben operatív, megvalósuló intézkedések és eredmények is – magyarországi leányvállalati szinten viszont kevesebb a valódi eredmény e téren.

Úgy vélem, a fenntartható finanszírozás a következő években megerősödik majd, köszönhetően a szabályozásoknak, a generációváltásnak (a fiatalabb generációk egyre inkább klímatudatosak), a trendeknek (fokozódik a fenntarthatóság megjelenése a médiában) és a kulturális változásnak köszönhetően, melyet egyéni szinten kell elindítanunk, majd világméretű közösségként folytatnunk. Továbbá nem szabad megfedkezünk az Európai Unió eltökéltégéről sem, ami közösségi politika szintjére emelte a fenntarthatóság kérdését, azt prioritásként kezelve. Ahogyan Gyulai (2013) fogalmaz, számos kihívás áll még előttünk a fenntarthatóság témájában, ezek azonban „nem lemondásra és pesszimizmusra adnak okot, sokkal inkább megfontolt cselekvésre szólítanak”.

IRODALOMJEGYZÉK

Könyvek, tanulmányok

Dixon, F. (2019): *Sustainable Finance*. CADMUS, Volume 4, No.1, October 2019, 47-64. o.

Európai Bizottság (2017): *Defining "green" in the context of green finance. Final report*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. 8-28. o.

Gyulai, I. (2013): *Fenntartható fejlődés és fenntartható növekedés*. Statisztikai Szemle, 91. évfolyam 8-9. szám. 798-822. o.

Kiss, M. N., Mák, I. (2009): *Szuverén kötvénykibocsátások alakulása a kelet-középeurópai régióban a Lehman-csőd óta*. MNB-Szemle 2009. december, 13. o.

Kocsis, O. (2020): *Megelőzhető-e adminisztrációs eszközökkel a klímakatasztrófa? Az Európai Unió Fenntartható Finanszírozási jogszabálycsomagja*. Biztosítás és Kockázat VII. évfolyam 1-2. szám. 12-25. o.

Zsupanekné, P. I. (2005): *A fenntartható növekedés makrogazdasági és vállalati szinten*. EU Working Papers 4/2005. 50-58. o.

Internetes források

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2020/852 rendelete a fenntartható befektetések előremozdítását célzó keret létrehozásáról – Taxonómia Rendelet. Az Európai Unió Hivatalos Lapja. L 198/13. Letöltés: 2020.11.19. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2020.198.01.0013.01.HUN&toc=OJ:L:2020:198:TOC

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/2088 rendelete a pénzügyi szolgáltatási ágazatban a fenntarthatósággal kapcsolatos közzétételekről – Közzétételi Rendelet. Az Európai Unió Hivatalos Lapja. L 317/1. Letöltés: 2020.11.19. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019R2088&from=EN>

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/2089 rendelete az EU 2016/1011 rendeletnek az uniós éghajlatváltozási referenciamutatók, a Párizsi Megállapodáshoz igazodó uniós referenciamutatók és a referenciamutatókra vonatkozó, fenntarthatósággal kapcsolatos közzétételek tekintetében történő módosításáról – Benchmark Rendelet. Az Európai Unió Hivatalos Lapja. L 317/17. Letöltés: 2020.11.19. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?qid=1580824545268&uri=CELEX:32019R2089>

Az Európai Parlament és a Tanács 2013/34/EU irányelve a meghatározott típusú vállalkozások éves pénzügyi kimutatásairól, összevont (konszolidált) éves pénzügyi kimutatásairól és a kapcsolódó beszámolókról, a 2006/43/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 78/660/EGK és a 83/349/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről – NFRD. Az Európai Unió Hivatalos Lapja. L 182/19. Letöltés: 2020.11.19. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A32013L0034>

BAMOSZ (2020a): *Fenntartható fejlődéssel kapcsolatos minősítési szempontokkal egészült ki a befektetési alapok kategorizálása. Sajtóközlemény.* Letöltés: 2020.11.20.

https://www.bamosz.hu/web/guest/szabalyzatok/-/document_library_display/xQ5D/view/35506/7012?_110_INSTANCE_xQ5D_redirect=https%3A%2F%2Fwww.bamosz.hu%2Fweb%2Fguest%2Fszabalyzatok%2F-%2Fdocument_library_display%2FxQ5D%2Fview%2F35506

BAMOSZ (2020b): *Szabályzat a befektetési alapok kategorizálására.* Letöltés: 2020.11.20.

https://www.bamosz.hu/web/guest/szabalyzatok/-/document_library_display/xQ5D/view/35506/7011;jsessionid=9664A6F3077A72DC11FE7CC4B6FF5A72?_110_INSTANCE_xQ5D_redirect=https%3A%2F%2Fwww.bamosz.hu%2Fweb%2Fguest%2Fszabalyzatok%2F-%2Fdocument_library_display%2FxQ5D%2Fview%2F35506%3Bjsessionid%3D9664A6F3077A72DC11FE7CC4B6FF5A72

CBI (2020): *2019 Green Bond Market Summary.* Letöltés: 2020.10.25.

<https://www.climatebonds.net/resources/reports/2019-green-bond-market-summary>

Escrig-Olmedo, E., Fernández-Izquierdo, M. Á., Ferrero-Ferrero, I., Rivera-Lirio, J. M. & Muñoz-Torres, M. J. (2019): *Rating the Raters: Evaluating how ESG Rating Agencies Integrate Sustainability Principles.* Sustainability 2019, 11, 915. MDPI. Letöltés: 2020.11.20.

<https://www.mdpi.com/2071-1050/11/3/915>

Európai Bizottság (2019): *Az európai zöld megállapodás.* Letöltés: 2020.11.10. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640&from=EN>

Európai Bizottság (2020a): *Technical expert group on sustainable finance (TEG).* Letöltés: 2020.11.19. https://ec.europa.eu/info/publications/sustainable-finance-technical-expert-group_en

Európai Bizottság (2020b): *Testing Draft EU Ecolabel Criteria on UCITS equity funds.* Letöltés: 2020.11.18. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/91cc2c0b-ba78-11ea-811c-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-137198287>

Európai Bizottság (2020c): *Fenntartható finanszírozás: a Bizottság üdvözli a taxonómiai rendelet Európai Parlament általi elfogadását.* Sajtóközlemény. Letöltés: 2020.11.18.

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_20_1112

Gillan, S. L., Hartzell, J. C., Koch, A., & Starks, L. T. (2010): *Firms' Environmental, Social and Governance (ESG) choices, performance and managerial motivation.* Letöltés: 2020.10.08.

https://www.researchgate.net/publication/228847213_Firms_environmental_social_and_governance_ESG_choices_performance_and_managerial_motivation

Gyura, G. (2019): *Zöld pénzügyek Magyarországon: mi kell az áttöréshez?* MNB. Letöltés: 2020.10.16. <https://www.mnb.hu/kiadvanyok/szakmai-cikkek/felugyelet/gyura-gabor-zold-penzugyek-magyarorszagon-mi-kell-az-attoreshez>

Harper, M. (n.a.): *Global Reporting Initiative G4 Guidelines on Sustainability Reporting.* China Water Risk. Letöltés: 2020.11.28. <https://www.chinawaterrisk.org/glossary-measurement/global-reporting-initiative-g4-guidelines-on-sustainability-reporting/>

- ICMA (2018a): *Green Bond Principles*. Letöltés: 2020.10.23.
<https://www.icmagroup.org/green-social-and-sustainability-bonds/green-bond-principles-gbp/>
- ICMA (2018b): *Sustainability Bond Guidelines*. Letöltés: 2020.10.24.
<https://www.icmagroup.org/green-social-and-sustainability-bonds/sustainability-bond-guidelines-sbg/>
- ICMA (2020): *Social Bond Principles*. Letöltés: 2020.10.24.
<https://www.icmagroup.org/sustainable-finance/the-principles-guidelines-and-handbooks/social-bond-principles-sbp/>
- Jókuthy, L. (2020a): *Zöld kötvények: befektetés a jövő generációjának*. MNB. Letöltés: 2020.10.16. <https://www.mnb.hu/kiadvanyok/szakmai-cikkek/felugyelet/jokuthy-laura-zold-kotvenyek-befektetes-a-jovo-generaciojanak>
- Jókuthy, L. (2020b): *Lehet zöld a gazdasági újrakezdés?* MNB. Letöltés: 2020.11.18.
<https://www.mnb.hu/kiadvanyok/szakmai-cikkek/felugyelet/jokuthy-laura-lehet-zold-a-gazdasagi-ujrakezdes>
- MABISZ (2020): *UNIT-LINKED 1x1, amit a unit-linked (befektetési egységekhez kötött) biztosításról feltétlenül tudni kell*. Letöltés: 2020.11.14. https://mabisz.hu/wp-content/uploads/2018/09/UL_1x1.pdf
- MNB (2019): *Zöld Pénzügyek Magyarországon. Konzultációs dokumentum*. Letöltés: 2020.10.04. <https://www.mnb.hu/letoltes/zold-penzugyek-konzultacios-dokumentum-2.pdf>
- MNB sajtóközlemény (2020a): *Zöld jelzáloglevelek vásárlását készíti elő a Magyar Nemzeti Bank*. Letöltés: 2020.11.10. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2020-evi-sajtokozlomenyek/zold-jelzaloglevelek-vasarlasat-kesziti-elo-a-magyar-nemzeti-bank>
- MNB sajtóközlemény (2020b): *Az MNB szándéka a hazai zöld kötvénypiac beindítása*. Letöltés: 2020.11.12. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2020-evi-sajtokozlomenyek/az-mnb-szandeka-a-hazai-zold-kotvenypiac-beinditasa>
- MNB sajtóközlemény (2020c): *Könnyítés, határidő-hosszabbítás a lakáscélú Zöld Tőkekövetelmény-kedvezmény Programnál*. Letöltés: 2020.11.14.
<https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2020-evi-sajtokozlomenyek/konnyites-hatarido-hosszabbitas-a-lakascelu-zold-tokekovetelmeny-kedvezmeny-programnal>
- Schneider, M., Medgyesi, M. (2020): *Környezettel és környezetvédelemmel kapcsolatos lakossági attitűdök változása Magyarországon*. In.: Társadalmi Riport 2020, V. Attitűdök: remények, félelmek, vélemények. Szerk.: Kolosi Tamás, Szelényi Iván, Tóth István György, Budapest. Letöltés: 2020.11.25. <https://tarki.hu/tarsadalmi-riport>
- Tapasztai, A. (2018): *Társadalmi és környezeti hatású befektetések, ESG: üres hívószavak vagy szükségszerű változások?* Economania. Letöltés: 2020.11.20.
<https://economaniablog.hu/2018/11/23/tarsadalmi-es-kornyezeti-hatasu-befektetesek-esg-ures-hivoszavak-vagy-szuksegszeru-valtozasok/>
- Zona, R., Roll, K., Law, Z. (2014): *Sustainable/Green Insurance Products*. Letöltés: 2020.11.25. https://www.casact.org/pubs/forum/14wforum/Zona_Roll_Law.pdf

Pénzügyi vállalkozások jelentései, weboldalaikon megtalálható információ

Aegon Csoport (2020): *Integrated Annual Report 2019*. Letöltés: 2020.11.20.
<https://www.aegon.com/contentassets/79a288251c844944933a1b189dc02d82/aegon-integrated-annual-report-2019.pdf>

Aegon Alapkezelő (2020): *Aegon Feltörekvő Piaci ESG Részvény Befektetési Alap*.
Megtekintés: 2020.11.20. <https://www.aegonalapkezelo.hu/befektetesi-alapok/klasszikus/aegon-feltorekvo-piaci-esg-reszveny-befektetesi-alap/>

Aegon (2020a): *Az Aegon Magyarország CSR tevékenysége*. Megtekintés: 2020.11.20.
<https://www.aegon.hu/aegonrol/tarsadalmi-felelossegvallalas.html>

Aegon (2020b): *Aegon smartCASCO*. Megtekintés: 2020.11.20.
<https://www.smartcasco.hu/#kiegeszito-biztositas-valasztasa>

Allianz Csoport (2020): *Sustainability report 2019*. Letöltés: 2020.11.18.
https://www.allianz.com/content/dam/onemarketing/azcom/Allianz_com/sustainability/documents/Allianz_Group_Sustainability_Report_2019-web.pdf

Allianz (2020a): *Sustainability at Allianz. Collaborating for a sustainable future*.
Megtekintés: 2020.11.18. <https://www.allianz.com/en/sustainability.html>

Allianz (2020b): *Our Corporate Responsibility Governance*. Megtekintés: 2020.11.18.
<https://www.allianz.com/en/sustainability/strategy-governance/governance.html>

Allianz (2020c): *Küldetésünk és alapértékeink*. Megtekintés: 2020.11.18.
https://www.allianz.hu/hu_HU/lakossagi/rolunk/kuldetesunk-es-alapertekeink.html

Allianz (2020d): *Allianz Climate Risk Research Award*. Megtekintés: 2020.11.18.
<https://www.allianz.com/en/sustainability/low-carbon-economy/climate-risk-research-award.html>

Allianz (2020e): *Societal impact*. Megtekintés: 2020.11.18.
<https://www.allianz.com/en/sustainability/societal-impact/societal-impact-strategy.html>

Allianz (2020f): *Ratings and benchmarks*. Megtekintés: 2020.11.18.
<https://www.allianz.com/en/sustainability/strategy-governance/Allianz-sustainability-ratings.html>

Allianz (2020g): *Gyakran ismételt kérdések. Lakóközösség-biztosítás Plusz*. Megtekintés: 2020.11.18.
https://www.allianz.hu/hu_HU/lakossagi/karbejelent-es-ugyintezes/gyakran-ismetelt-kerdesek.html#lakokozosseghfaq

Budapest Alapkezelő (2020): *Budapest Next Fenntartható Környezet Alap HUF Sorozat*.
Megtekintés: 2020.11.27.
https://www.budapestbank.hu/csoport/alapkezelo/hun/befektetesi_alap.php?frm_id=145343469

Budapest Bank (2019): *A Budapest Bank lett az év társadalmilag felelős bankja*.
Sajtóközlemény. Letöltés: 2020.11.25. <https://www.budapestbank.hu/sajtoszoba/1085>

Budapest Bank (2020a): *Éves pénzügyi kimutatás 2019*. 87-103. Letöltés: 2020.11.24.
https://www.budapestbank.hu/sw/static/file/Budapest_Bank_Eves_beszamolo_2019.pdf

Budapest Bank (2020b): *Autófinanszírozás*. Megtekintés: 2020.11.25.
<https://www.budapestbank.hu/e-autofinanszirozas/>

Budapest Bank (2020c): *Társadalmi szerepvállalás*. Megtekintés: 2020.11.25.
<https://www.budapestbank.hu/rolunk/tarsadalmi-szerepvallalas>

CIB Bank (2020a): *CIB Fenntartható Fejlődés Származtatott Alapjai*. Megtekintés: 2020.11.30.
https://net.cib.hu/befektetesi_alapkezelo/cib_alapok/fenntarthato_fejlodes_alapok/index

CIB Bank (2020b): *CIB Felelős Befektetések Származtatott Alapjai*. Megtekintés: 2020.11.25.
https://net.cib.hu/befektetesi_alapkezelo/cib_alapok/felelos_befektetes_alapok/index?bn=FEL_ELOS_ALAP_2005

CIB Bank (2020c): *CIB Alternatív Energia Származtatott Alap*. Megtekintés: 2020.11.24.
https://net.cib.hu/befektetesi_alapkezelo/cib_alapok/alternativ_energia_alap/index

CIB Csoport (2020): *Fenntarthatósági jelentés 2019*. Letöltés: 2020.11.30.
https://www.cib.hu/document/documents/CIB/kommunikacio/csrjelentések/CIB_Fenntarthato_saig_jelentes_2019_HU_final.pdf

Generali Csoport (2020a): *Group Annual Integrated Report 2019*. 81-90. Letöltés: 2020.11.28. <https://www.generali.com/info/download-center/results#2019>

Generali Csoport (2020b): *Generali in figures 2019. Data and performance*. Letöltés: 2020.11.24. <https://www.generali.com/info/download-center/sustainability/bilanci>

Generali (2020a): *Responsible Business*. Megtekintés: 2020.11.25.
<https://www.generali.com/our-responsibilities/responsible-business>

Generali (2020b): *The Human Safety Net*. Megtekintés: 2020.11.25.
<https://www.generali.com/our-responsibilities/living-the-community/the-human-safety-net>

Generali (2020c): *Responsible Investments*. Megtekintés: 2020.11.23.
<https://www.generali.com/our-responsibilities/responsible-investments>

Generali (2020d): *Sustainability Indices And Ratings*. Megtekintés: 2020.11.25.
<https://www.generali.com/our-responsibilities/performance/sustainability-indices-and-ratings>

Generali (2020e): *Generali People Strategy*. Megtekintés: 2020.12.25.
<https://www.generali.com/our-responsibilities/generali-people-strategy>

Generali (2020f): *Green offices: energy, use of resources and waste*. Megtekintés: 2020.11.25. <https://www.generali.com/our-responsibilities/our-commitment-to-the-environment-and-climate/Green-offices-energy-use-of-resources-and-waste>

Generali (2020g): *Generali a Biztonságért Alapítvány*. Megtekintés: 2020.11.25.
<https://alapitvany.generali.hu/rolunk>

Generali (2020h): *Házörző otthon- és életmód biztosítás*. Megtekintés: 2020.12.25.
https://www.generali.hu/Biztositas/Otthon_Utazas/Hazorzo-csaladi-otthonbiztositas.aspx

K&H Csoport (2020): *Fenntarthatósági jelentés 2019*. Letöltés: 2020.12.01.
<https://www.kh.hu/documents/20184/490492/K%26H+Csoport+fenntarthat%C3%B3s%C3%A1gi+jelent%C3%A9s+2019.pdf/add01a91-f178-46ce-bb14-9ad4a332a414?t=1587744891102>

K&H (2020a): *K&H fenntartható fejlődés vegyes alapok alapja*. Megtekintés: 2020.12.01.
<https://www.kh.hu/megtakaritas-befektetes/kozeptav-hosszutav/nyiltvegu-befektetesi-alap/vegyes/fenntarthato-fejlodes>

K&H (2020b): *K&H öko alapok alapja*. Megtekintés: 2020.12.01.
<https://www.kh.hu/megtakaritas-befektetes/kozeptav-hosszutav/nyiltvegu-befektetesi-alap/rezsveny-nyersanyag/oko>

K&H (2020c): *KBC Eco Fund Impact Investing, forintban*. Megtekintés: 2020.12.01.
<https://www.kh.hu/megtakaritas-befektetes/kozeptav-hosszutav/nyiltvegu-befektetesi-alap/rezsveny-nyersanyag/kbc-eco-fund-impact-investing>

K&H (2020d): *Környezetvédelem*. Megtekintés: 2020.12.01.
<https://www.kh.hu/csoport/kornyezetvedelem>

K&H (2020e): *Ugrásszerűen növekednek Magyarországon a napelem beruházások*. Megtekintés: 2020.12.01. <https://www.kh.hu/csoport/sajto/-/sajtohir/ugrasszeruen-novekednek-magyarorszagon-a-napelem-beruhazasok>

Naturesave Insurance (2020): *Green and ethical insurance*. Megtekintés: 2020.11.27.
<https://www.naturesave.co.uk/>

OTP Bank (2020): *Környezetvédelem*. Megtekintés: 2020.11.23.
<https://www.otpfenntarthatosag.hu/hu/kornyezetvedelem>

OTP Csoport (2020): *Fenntarthatósági jelentés 2019*. Letöltés: 2020.11.23.
https://www.otpfenntarthatosag.hu/static/otpfenntarthatosag/download/OTP_Csoport_Fenntarthatosagi_jelentes_2019.pdf

Posta Biztosító (2020a): *Éves jelentés 2019. Jövőtervezés a közös sikerekért*. Letöltés: 2020.11.21. <https://www.postabiztosito.hu/Magunkrol/EvesJelentesek.aspx>

Posta Biztosító (2020b): *PostaÉdesOtthon biztosítás*. Megtekintés: 2020.11.21.
https://www.postabiztosito.hu/Termek/Lakasbiztositas/PostaEdesOtthon_postai/Tajekoztato/Termekinformaciok.aspx#tabs

Egyéb források

Csárdás, P. (2020): *A fenntartható pénzügyek és az ESG-befektetések helyzete és kihívásai*. Podcast sorozat, 6. rész. Magyar Közgazdasági Társaság. Megtekintés: 2020.11.14.
<https://open.spotify.com/episode/3AC74BheeVGRboZPGHtuU7>

UNEP FI (2020a): *About us*. Megtekintés: 2020.11.24. <https://www.unepfi.org/about/>

UNEP FI (2020b): *Our members*. Megtekintés: 2020.11.24. <https://www.unepfi.org/members/>

Varga Mihály sajtótájékoztatója (2020): *A nemzetközi befektetők támogatják a magyar kormány zöld programját.* Megtekintés: 2020.11.02.

<https://www.facebook.com/VargaMihalyKepviselo/videos/701519820424038>

NYILATKOZAT

Alulírott **KASZA LAURA** büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerezés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2020.12.10.

..... *Kasza Laura*

hallgató aláírása